

Årsmelding 2023

Senterpartiet

Innholdsfortegnelse

OPPSUMMERING AV ARBEIDSÅRET	2
SENTRALSTYRET.....	4
LANDSMØTET 2023.....	5
ARBEIDSUTVALGET	6
LANDSSTYRET	7
TILDELING AV SENTERPARTIETS HEDERSMERKE.....	8
KOMMUNE- OG FYLKESTINGVALGET 2023.....	9
KOMMUNIKASJON	11
ØKONOMI.....	14
ANDRE MØTER OG KONFERANSER.....	15
UTVALGSARBEID/ ARBEIDSGRUPPER.....	17
MEDLEMSUTVIKLING	19
SAMARBEIDET MED SENTERKVINNENE OG SENTERUNGDOMMEN.....	19
SEKRETARIATET	19
FYLKESKONTOR	20
REGJERINGSAPPARATET	21
VEDLEGG 1: SAKSOVERSIKT – SENTRALSTYRET 2023	23
VEDLEGG 2: Uttalelser vedtatt av Senterpartiet i 2023:.....	26
VEDLEGG 3: Stortingsgruppas virksomhet 2023.....	37
VEDLEGG 4: Senterpartiets Studieforbund	41
VEDLEGG 5: Senterungdommen 2023.....	44
VEDLEGG 6: Senterkvinnene 2023	45
VEDLEGG 7: Årsmelding Samepolitisk råd 2023	50

OPPSUMMERING AV ARBEIDSÅRET

De siste to årene har vært preget av krig i Europa, høy inflasjon, redusert kjøpekraft og sterkt økende rentekostnader. Energimarkedene har vært i ubalanse, og dette har påvirket folks økonomi. Rentekostnadene og strømprisene har vært spesielt utfordrende.

I politikken ser vi at partier som har ansvar og regjeringsmakt, får kritikk i valg og meningsmålinger. Det er forståelig, da det er krevende å ha politisk ansvar i vanskelige tider.

Ved lokalvalget fikk Senterpartiet likevel 217,000 stemmer (8.2%) ved kommunevalget og over 182,000 stemmer (8.6%) i fylkestingsvalget. En betydelig nedgang fra det historisk gode lokalvalget i 2019, men like fullt et av partiets beste lokalvalg historisk sett. Som følge av gode ordfører kandidater med stor tillit lokal, fikk partiet 90 ordførere og 80 varaordførere etter konstitueringene, godt spredt over hele landet.

Et utvalg, ledet av Bengt Fasteraune, evaluerte partiets arbeid i forbindelse med valget. Det resulterte i et kunnskapsgrunnlag og anbefalinger til forbedringer med tanke på partiets videre arbeid fram mot stortingsvalget i 2025 og kommune- og fylkestingsvalget i 2027. Medlemsutviklingen påvirkes av den samme trenden. Antall betalende medlemmer ved inngangen til 2024 er 17,703, en nedgang fra 18,325 i 2023.

Ordførerne er en viktig del av partiet som våre fremste folkevalgte lokalt. Det ble derfor gjennomført to ordførerkonferanser gjennom året. Ett med de sittende ordførerne i mars, og ett med de nyvalgte ordførerne i november. Etter valget ble det valgt et nytt nasjonalt ordførerforum som ledes av Lars Fjelstad, ordfører på Osterøy og sentralstyremedlem.

Senterpartiets landsmøte var samlet i Trondheim fra 17.-19. mars, og samlet 337 delegater. Temadebattene på møtet handlet om «Trygghet for folk», «Nasjonal kontroll» og «Hele Norge». Hele arbeidsutvalget med Trygve Slagsvold Vedum i spissen, ble gjenvalgt. Landsstyret hadde to møter gjennom året, ett før landsmøtet og ett i oktober. Gjennom året har det vært jevnlig digitale møter med fylkeslederne, og nettsamlinger med statsråder og stortingsrepresentanter om aktuelle saker. I oktober var partiets ansatte samlet i Trysil for å utveksle kunnskap og erfaringer på tvers av arbeidssted. Det var deltakelse fra ansatte i partikontoret, stortingssekretariatet, fylkeskontorene og rådgivere i regjeringsapparatet.

I juni opprettet sentralstyret et EU-utvalg, for å utforme en strategi for nasjonal kontroll - mot norsk søknad om EU-medlemskap. Utvalget ledes av nestleder Anne Beathe Tvinnereim. Norges nei til EU har tjent oss godt siden 1994. At Norge for eksempel ikke har vært knyttet til EUs landbrukspolitikk, fiskeripolitikk eller energipolitikk har gjort det mulig for Stortinget å gjøre egne valg basert på nasjonale interesser for hvordan naturressurser skal forvaltes.

Ola Borten Moe trakk seg i juli som forsknings- og høyere utdanningsminister etter spørsmål om aksjebeholdning og -handel. Han trakk seg samtidig som nestleder i Senterpartiet. Sentralstyret vedtok etter dette at arbeidsutvalget skulle bestå av to fram til landsmøtet i 2025; landsmøtevalgt leder og nestleder, Vedum og Tvinnereim. Landbruks- og matminister Sandra Borch ble utnevnt til ny forsknings- og høyere utdanningsminister, mens Geir Pollestad ble utnevnt til ny landbruks- og matminister.

2023 var likevel et år der vi fikk gjennomført mange viktige saker med virkning for hele Norge. Senterpartiets store stortingsgruppe og deltakelse i regjeringen med åtte departement sto i spissen for det. Målet med politikken er at vi skal kunne bo og ha det trygt over hele Norge. Hele tiden har fokuset vært på hvordan vi kan utvikle Norge til å bli enda bedre for alle innbyggere. Blant annet trenger vi å bruke norsk energi til å bygge norsk industri og bidra til konkurransedyktige priser i Norge. Erfaringene etter de siste to utenlandskablene, tilsa at vi ikke bør legge opp til ytterligere eksport av strøm. Derfor sa vi nei til den private utenlandskabelen NorthConnect.

I 2023 ble gjennomført store endringer i ferjetakstene i Norge. Alle ferjer til øyer og samfunn uten annen fastlandsforbindelse ble gratis, og de øvrige ferjeprisene ble senket ytterligere, og vi innfridde da løftet om en halvering av ferjeprisene sammenlignet med første januar 2021.

Et lovforslag om grunnrenteskatt på havbruk ble lagt fram etter en grundig høring. Målet var å gi lokalsamfunn langs kysten en større andel av verdiene skapt i oppdrettsnæringen. Vertskommunene skal komme bedre ut, og inntektene kan brukes på velferdstjenester som skole og eldreomsorg. På slutten av året førte det til at det ble utbetalt 1,4 milliarder samlet til kommuner og fylkeskommuner som legger til rette for oppdrettsvirksomhet. I tillegg gir inntektene fra grunnrenteskatt et viktig grunnlag for tidenes kostnadsreduksjon for barnefamilier gjennom redusert makspris i barnehagene. Denne reduseres fra 3000 til 2000 kroner per måned fra august 2024, og prisen senkes ytterligere for de som bor i mest spredtbygde kommuner til 1500 kroner per måned. Et tiltak som både avhjelper dem som merker dyrtida ekstra hardt, som stimulerer til at flere kommer ut i arbeidslivet, og til ønske om høyere fødselstall.

Statens grunnleggende oppgave er å sikre trygghet for sine innbyggere. Trygghet uansett hvor du bor, i hele Norge. Derfor satte vi ned Totalberedskapskommisjonen og Forsvarskommisjonen, som noe av det første vi gjorde etter at vi kom i regjering. Da vi satte ned Totalberedskapskommisjonen visste vi at det ville være nødvendig å prioritere trygghet i Norge. Bare to måneder etter kommisjonen startet sitt arbeid gikk Russland til angrep på Ukraina. Det dannet et alvorlig bakteppe for kommisjonens arbeid, og gjør den ekstra viktig. Kommisjonene la fram sine rapporter i mai og juni, og ble deretter sendt på høring. Totalberedskapskommisjonens rapport fikk tittelen «Nå er det alvor.»

Matproduksjon og egen selvforsyning er en viktig del av denne tryggheten. Blir det uro rundt mat, så blir det uro rundt alle ting. Det er god tilgang på mat i Norge i dag, men fremtiden og tiden vi er i, med krig i Europa gjør at vi må ha enda bedre beredskap. Beredskap handler om å være føre var. Derfor innfører vi nå beredskapslagring av matkorn. Et godt jordbruksoppgjør er også avgjørende for norsk matsikkerhet, og oppgjøret ble landet med en enighet om en økning i inntektsmulighetene for landbruket på 23 prosent, eller vel 110.000 kroner per årsverk.. Avtalen bidrar til å kompensere for økte kostnader og legger opp til å redusere avstanden til andre grupper med 60.000 kroner.

Nå skal partiets politikk for årene etter 2025 utmeisles. Nestleder Anne Beathe Tvinneim er valgt til å lede partiets arbeid med nytt prinsipp- og handlingsprogram for stortingsperioden 2025-2029. Om arbeidet med nytt program sier Tvinneim: Vi trenger mer verdiskaping, flere inn i arbeidslivet og befolkningsvekst i distrikta. Det er noen av utfordringene vi ser i dagens Norge. Vi må jobbe fram et program som utvikler hele det Norge vi er så glade i.

SENTRALSTYRET

Ved årets begynnelse hadde sentralstyret følgende sammensetning:

Leder: Trygve Slagsvold Vedum, Hedmark

Første nestleder: Ola Borten Moe, Trøndelag

Andre nestleder: Anne Beathe Tvinnereim, Akershus

Styremedlemmer:

- Gro-Anita Mykjåland, Agder
- Erling Laugsand, Møre og Romsdal
- Ivar B. Prestbakmo, Troms
- Kjersti Bjørnstad, Oppland
- Kari Anne Sand, Buskerud
- Sigurd Reksnes, Sogn og Fjordane

Senterkvinnenes leder: Wenche Skallerud, Troms

Senterungsdomsleder: Andrine Hanssen-Seppola, Troms

Studieforbundets leder: Kathrine Kleveland, Vestfold

Parlamentarisk leder: Marit Arnstad, Trøndelag

Varamedlemmer:

1. Bjørg Sandkjær, Oslo
2. Geir A. Iversen, Finnmark
3. Louise M. Kvitvang, Rogaland
4. Kjerstin W. Funderud, Østfold
5. Bent-Joacim Bentzen, Nordland
6. Hege Nordheim-Viken, Trøndelag

Per Rune Vereide har møtt som Sekretærforeningens representant med observatørstatus.

Sentralstyrets sammensetning etter landsmøtet framgår av årsmeldingens kapittel "Landsmøtet 2023". 1. nestleder Ola Borten Moe trakk seg fra vervet i august, samtidig som han gikk av som statsråd. Som følge av dette rykket 1. vararepresentant Christian Anton Smedshaug opp som fast medlem av sentralstyret.

Sentralstyremøter

Sentralstyret har avholdt 15 møter, derav 8 fysiske møter og 7 digitale. Sentralstyret har til sammen behandlet 72 saker.

LANDSMØTET 2023

Landsmøtet 2023 ble holdt fredag 17. mars til søndag 19. mars på Clarion Hotel & Congress Trondheim, i Trondheim.

Det møtte 337 delegater med stemmerett og fire delegater med tale- og forslagsrett.

GoPlenum ble brukt for saksdokumenter, opprop, votering og til å be om ordet i de ulike debattene.

Valgkomiteen ble oppnevnt av landsstyret høsten 2022 og hadde følgende sammensetning:

- Per Martin Sandtrøen, leder
- Heidi Holmgren, Finnmark
- Brita Skallerud, Akershus
- Henrik Stensønes, Møre og Romsdal
- Eli Karine Navestad, Oslo
- Sigrid Brattabø Handegard, Hordaland
- Peter Arne Talseth, Nordland
- Kari Anita Furunes, Nord-Trøndelag
- Anja Abusland, Vest-Agder
- Steinar Solum, Vestfold
- Dorthea Elverum, Senterungdommen

På landsmøtet ble det valgt et nytt sentralstyre med slik sammensetning:

Leder: Trygve Slagsvold Vedum, Hedmark

Første nestleder: Ola Borten Moe, Trøndelag

Andre nestleder: Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim, Akershus

Styremedlemmer:

- Gro-Anita Mykjåland, Agder
- Ivar B. Prestbakmo, Troms
- Kari Anne Sand, Buskerud
- Sigurd Reksnes, Sogn og Fjordane
- Ida Stuberg, Trøndelag
- Lars Fjeldstad, Hordaland

Senterkvinnenes leder: Wenche Skallerud (ikke landsmøtevalgt)

Senterungdommens leder: Andrine Hanssen-Seppola (ikke landsmøtevalgt)

Studieforbundets leder: Kathrine Kleveland (ikke landsmøtevalgt)

Parlamentarisk leder: Marit Arnstad (ikke landsmøtevalgt)

Varamedlemmer:

1. Christian Anton Smedshaug, Akershus
2. Louise M. Kvitvang, Rogaland
3. Synne Lerhol, Oslo
4. Geir A. Iversen, Finnmark
5. Hans Gunnar Holand, Nordland
6. Ida Cathrine Nilsen, Vestfold

Foruten ordinære saker som Valg og melding om virksomheten i 2021 og 2022, behandlet landsmøtet tre temadebatter. «Trygghet for folk», «Nasjonal kontroll» og «Hele Norge». I tillegg til dette vedtok landsmøtet også følgende resolusjoner:

- «Forsvar av folkeretten, frihet og demokrati»
- «Livskraftig næringsliv med verdiskaping i heile landet»
- «Norsk helsevesen og velferdsmodell må sikrast»
- «Norsk matproduksjon»
- «Ruspolitikken må forebygge rusavhengighet og gi helsehjelp til rusavhengige»
- «Sikker tilgang og konkurransedyktige priser på energi – en forutsetning for ønsket norsk samfunnsutvikling.»

Landsmøtet behandlet også vedtektutvalgets innstilling.

Følgende redaksjonskomité var i arbeid under landsmøtet:

- Ola Borten Moe, 1. nestleder, Trøndelag, komitéleder
- Aud Hove, gruppeleder og fylkesvaraordfører, Innlandet
- Erling Sande, stortingsrepresentant, Sogn og Fjordane
- Heidi Holmgren, fylkesleder, Finnmark
- Gyro Heia, fylkesleder, Agder
- Signhild Stave Samuelsen, Senterkvinnene
- Ibrahim Ali, Senterungdommen

Resolusjonene er vedlagt årsmeldingen.

ARBEIDSUTVALGET

Arbeidsutvalget har i 2023 bestått av:

Leder: Trygve Slagsvold Vedum

Første nestleder: Ola Borten Moe (Inntil august, da han trakk seg fra vervet.)

Andre nestleder: Anne Beathe Tvinnereim

I arbeidsutvalgets møter deltar også generalsekretær og assisterende generalsekretær.

Arbeidsutvalget har i løpet av året behandlet 82 saker fordelt på 16 møter.

LANDSSTYRET

Sentralstyrets medlemmer

Fylkesledere:

- Reidar Kaabbel, Østfold
- Brita Skallerud, Akershus
- Bjørg Sandkjær, Oslo
- Per Martin Sandtrøen, Hedmark
- Marit Sletten, Oppland
- Sigrød Simensen Ilsøy, Buskerud
  - Anne Kristine Norman deltok på deler av landsstyremøtet i oktober
- Bjarne Sommerstad, Vestfold
- Anne-Nora Oma Dahle, Telemark
- Gyro Heia, Agder
- Oddbjørn Kylland, Agder
- Vidar Nedrebø, Rogaland
- Nils T. Bjørke, Hordaland
- Erlend Haugen Herstad, Sogn og Fjordane
- Marit Nerås Krogsæter, Møre og Romsdal
- Ole Herman Sveian, Trøndelag
- Hege Nordheim-Viken, Trøndelag
- Frank Johnsen, Nordland
- Regine Solli, Troms
- Heidi Holmgren, Finnmark

To representanter for stortingsgruppen:

- På landsstyremøtet 13. mars: Per Olaf Lundteigen og Siv Mossleth
- På landsstyremøtet 23.- 24. oktober: Per Olaf Lundteigen og Siv Mossleth

En representant for sametingsgruppen:

- På landsstyremøtet 13. mars: Forfall
- På landsstyremøtet 23.- 24. oktober: Elisabeth Erke

Tre representanter for Senterkvinnene:

- På landsstyremøtet 13. mars: Signhild S. Samuelsen, Berit Hauan og Åse B. Lilleåsen
- På landsstyremøtet 23.- 24. oktober: Signhild S. Samuelsen, Tina Sjursen og Berit Hauan

Tre representanter for Senterungdommen:

- På landsstyremøtet 13. mars: Ibrahim Ali, Anne Martine Brox-Antonsen, Torstein Buskaker
- På landsstyremøtet 23.- 24. oktober: Ibrahim Ali, Anne Martine Brox-Antonsen, Torstein Buskaker, Nils Forren og Skjalg Hammes

Én representant for Samepolitisk råd:

- På landsstyremøtet 13. mars: Nancy Charlotte Porsanger Anti
- På landsstyremøtet 23.- 24. oktober: Nancy Charlotte Porsanger Anti

Generalsekretær, to representanter for Sekretærforeningen og én representant for de ansatte i stortingssekretariatet møter med tale- og forslagsrett i landsstyret.

Landsstyrets møter

Landsstyret hadde to fysiske møter hvor det ble behandlet til sammen 13 saker.

Landsstyrets første møte ble holdt mandag 13. mars over Teams i forkant av landsmøtet. Foruten konstitueringen ble regnskap og årsmelding for 2022 behandlet. Forretningsorden og valg av møtefunksjonærer til landsmøtet 2023 ble også behandlet på landsstyremøtet

Landsstyrets andre møte ble holdt 23.- 24. oktober på Thon Hotel Storo i Oslo. Foruten politisk debatt på bakgrunn av partileders og parlamentarisk leders innledning og orientering, ble det holdt en oppsummering av kommune- og fylkestingsvalget, det ble gjort en revidering av retningslinjene for nominasjonsprosessene, fastsetting av ny medlemskontingent for 2024, temadebatt om distriktspolitikk og en lukket bolk om organisasjonsutvikling og veien videre.

TILDELING AV SENTERPARTIETS HEDERSMERKE

Senterpartiets Hedersmerke med diplom er i 2023 tildelt følgende medlemmer:

- Aud Angelstad, Tvedestrand i Agder
- Torbjørn Bruaset, Rauma i Møre og Romsdal
- Ola Tjelle, Molde i Møre og Romsdal
- Thorvald Hillestad, Re i Vestfold
- Jan Semb Døvle, Sandefjord i Vestfold
- Arne Ørnulf Limkjær, Færder i Vestfold
- Arild Børge Skjæveland, Klepp i Rogaland
- Mikal Leigland, Bjørnafjorden i Hordaland

KOMMUNE- OG FYLKESTINGVALGET 2023

Senterpartiet fikk 217 608 stemmer (8,2%) i kommunevalget og 182 070 stemmer (8,7%) i fylkestingsvalget i 2023, noe som er en nedgang fra 2019 da vi fikk 386 320 (14,4%) i kommunevalget og 355 443 (16,6%) i fylkestingsvalget. 14686 av disse stemmene mistet vi i de tre mest folkerike kommunene (Oslo, Bergen, Trondheim). Totalt gikk vi tilbake med 168742 antall stemmer i kommunevalget og tilbake 173 373 stemmer i fylkestingsvalget fra 2019. Det er bekymringsverdig at vi mistet svært mange velgere i byer, forsteder samt i Nordland, Troms og Finnmark. Sp falt fra 24,1 prosent i det gamle Troms og Finnmark for fire år siden til 5,3 prosent i Finnmark og 7,7 prosent i Troms. I Nordland ble Sp mer enn halvert fra-til. Over halvpartene av velgerne vi mistet kommer fra byer og tettbebygde strøk og vi er halvert i kommuner med over 50.000 innbyggere, men vi sitter i posisjon i Bergen og Trondheim.

I perioden 2019-2023 hadde Senterpartiet 138 ordførere. Etter valget i 2023 har vi nå 90 ordførere, tre av disse er i listesamarbeid. Senterpartiet stilte lister i 346 kommuner, hvor 339 var «rene» Senterpartilister og 7 var på bygdelister. 64 av disse i kommuner der vi hadde ordfører fra tidligere og 26 i kommuner der vi ikke hadde ordfører i forrige periode. Våre ordførere har varaordførere fra Ap: 26, Sp: 21, H: 17, FrP: 8, KrF: 6, SV: 3, V: 2, INP: 1 Andre: 3. (kilde: KS nettsider)

Senterpartiet har varaordførere i 81 kommuner. I 24 kommuner der Ap har ordfører, i 22 kommuner der Høyre har ordfører og i 21 kommuner der vi også har ordføreren. Senterpartiet har dermed ordfører og/eller varaordførere i til sammen 151 kommuner. Av Senterpartiets 90 ordførere er 36 kvinner (40%), og av de 80 varaordførerne er 25 kvinner (31,3%).

Sentralstyret oppnevnte i møte 18. september et evalueringsutvalg med følgende mandat og sammensetning:

Mandat

Det settes ned et utvalg som skal evaluere partiets arbeid med følgende mandat og sammensetning:

Evalueringsutvalgets rapport skal gi et kunnskapsgrunnlag og anbefalinger til forbedringer med tanke på partiets videre arbeid fram mot stortingsvalget i 2025 og kommune- og fylkestingsvalget i 2027.

Arbeidet skal gjennomføres i dialog med tillitsvalgte, kandidater og ansatte. Utvalget skal presentere sin foreløpige analyse (punkt 1 nedenfor) på landsstyremøter 23.-24. oktober og endelig rapport skal foreligge 24. november.

1 Ut fra tilgjengelig valgstatistikk, publiserte meningsmålinger og en velgerundersøkelse skal evalueringsutvalget besvare følgende:

- a.** Hvilke velgeroverganger har det vært for Senterpartiet i ulike deler av landet, i forhold til 2015-valget, 2019-valget og årets kommune- og fylkestingsvalg.

b. Hvis man sammenligner med 2019 og 2015. Hvor i landet har Senterpartiet gjort det relativt sett best, og hvor i landet har partiet gjort det relativt sett dårligst?

c. Hvis man sammenligner med 2019 og 2015. Er det mulig å se et mønster i hvilken type kommuner der Senterpartiet har gjort det relativt sett best og relativt sett dårligst?

d. Hvis man sammenligner med snittet av meningsmålinger i vår. Er det geografiske forskjeller på hvor partiet har gjort det vesentlig bedre i valget, eller vesentlig dårligere?

e. Hvis man sammenligner med 2015 og 2019. Hva kjennetegner partiet i de kommunene vi har gjort det relativt sett best og dårligst?

Ut fra funnene over skal evalueringsutvalget se om det er mulig å finne mønster som kan gi nyttig innsikt fram mot valgene i 2025 og 2027.

2. Evalueringsutvalget skal gjennomgå og gi sine vurderinger av hvordan den nasjonale politiske situasjonen og nasjonale saker har påvirket lokalvalget.

3. Evalueringsutvalget skal gjennomgå og gi sin vurdering av organiseringen av valgkampen

a. Hvordan fungerte planleggingen og gjennomføringen av valgkampen fra sentralt hold og hva kan gjøres bedre?

b. Hvordan fungerte kommunikasjonsarbeidet fra sentralt hold og hva kan gjøres bedre?

Sammensetning

- Bengt Fasteraune, stortingsrepresentant, Oppland, leder
- Karoline Fjeldstad, ordfører, Østfold,
- Lars Fjeldstad, ordfører og sentralstyremedlem, Vestland
- Eli Arnstad, ordfører, Trøndelag
- Toralf Heimdal, ordfører, Troms
- Even Skårberg Aarnes, fylkessekretær Telemark
- Per-Martin Sandtrøen, stortingsrepresentant, Hedmark
- Gyro Heia, fylkesleder, Agder
- Andrine Hanssen-Seppola, fylkestingskandidat Troms og Senterungdommen
- Elisabeth Irgens Hokstad, fylkestingskandidat Vestfold og Senterkvinnene

Sekretær for utvalget: Øyvind Lunde Christiansen politisk rådgiver stortingsgruppa

Utvalgets rapport ble lagt fram og behandlet i sentralstyrets møte 13. desember, og ble deretter lagt ut på partiets hjemmeside her:

<https://www.senterpartiet.no/aktuelt/evalueringsrapport-senterpartiet-valg-2023>

KOMMUNIKASJON

Kommunikasjonsarbeidet i 2023 ble preget av at det var et år der Senterpartiet har en stor stortingsgruppe og sitter i regjering med åtte departement. Det preges også av at det var et år med landsmøte i partiet og et år med kommune- og fylkestingsvalg.

Som regjeringsparti var interessen for partiets svar og løsninger stor i hele året. Antall spørsmål via e-post, telefon og på sosiale media var stabilt høy gjennom hele året med en topp i valgkampen i august/september. Det har også i dette året vært mange henvendelser om tema økte priser, f. eks på mat, strøm og drivstoff. Men alle saker som er oppe i samfunnsdebatten virker direkte inn på både antall henvendelser og på tema, ettersom vi er et parti som er med og styrer landet i en vanskelig tid med prisstigninger og renteøkninger. I enda sterkere grad enn før kommer de fleste spørsmål og meldinger til partiet fra enkeltpersoner nå via sosiale media, men det var også stor pågang via e-post og telefon, spesielt i valgkampen.

Det har også vært stor toveis kontakt mellom media og partiet, spesielt rettet mot partileder, regjeringsdelen og stortingsgruppa, men også i år ved lokalmedia til våre kandidater og politikere i fylker og kommuner. I og med regjeringsdeltagelsen har Senterpartiet fått mange profiler som media er interessert i, både i regjeringsapparatet og på Stortinget. Dette medfører en økning i kontakt med media og derav mange oppslag for Senterpartiet og våre politikere.

Kommunikasjonsarbeidet mellom hovedorganisasjonen og stortingsgruppa ble mer samordnet ut over året. Fra starten av sommeren var det daglige møter med de som arbeider spesielt med informasjon, slike møter ble gjenopptatt utpå høsten og er nå fast rutine.

Kommunikasjonsarbeidet mellom hovedorganisasjonen og stortingsgruppa ble mer samordnet ut over året. Fra starten av sommeren var det daglige møter med de som arbeider spesielt med informasjon, slike møter ble gjenopptatt utpå høsten og er nå fast rutine.

Fakta om Senterpartiets kommunikasjonsarbeid:

- **Medlemsbladet Sentrum**, som blir sendt pr. post til alle medlemmer i partiet og Senterungdommen, kom ut i to ganger i løpet av året:
  - Nr. 1 kom i slutten av august med hovedvekt på lokalvalget, med intervju med 10 kvinnelige ordfører kandidater. I tillegg var det saker om tjenester nær folk, matberedskap, eldreomsorg, helsetjenester, billigere fly og ferje, ansvarlig ruspolitikk samt medlemsverving. Det var også brede intervju med Trygve Slagsvold Vedum og «reiseminister» Sigbjørn Gjelsvik, i tillegg til de faste spaltene.
  - Nr. 2 kom rett før jul med hovedvekt på intervju med fire nyvalgte ordførere, tre bønder og nyvalgt senterungdomsledelse. Det var også store intervju med «krisehåndteringsminister» Emilie Enger Mehl, ny kommunal- og distriktsminister

Erling Sande og på tur med Per Olaf Tyldum om landbrukspolitikken. Det var også mye julestoff, i tillegg til de faste spaltene.

- **Nyhetsbrevet «Sp-nyheter/Sp-nyhende»** kom ut i 13 nummer, derav to før og etter landsmøtet i mars, to budsjettspesial i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 11. mai og statsbudsjettframlegging 6. oktober, og et om jordbruksavtalen 16. mai. Det sendes ut ca. hver måned utenom sommeren til alle partiets og Senterungdommens medlemmer med mailadresse i medlemsregisteret. Innholdet har hovedvekt på aktuelle politiske og organisatoriske saker fra hele Senterbevegelsen, videohilsener fra sentrale politikere og ytringsinnlegg fra Senterpartistemmer.
- **NESTE VEKE-mailet** ble sendt ut hver fredag bortsett fra i sommerferien, til hele Senterpartiets organisasjon på kommune-, fylkes- og sentralt nivå. Hovedinnholdet er aktiviteter og reiser fra Sp-folka i regjering og storting i påfølgende uke.
- **Valgkampinformasjon.** Fra landsmøtet i mars til ut juni ble det sendt ut mange mailer via MailChimp-systemet til alle registrerte Sp-kandidater som stilte til lokal- og fylkestingsvalget. Midt i mars var det ca. 5000 mottakere av disse mailene, og det vokste til ca. 7000 i slutten av juni og til over 8500 i august, etter hvert som lokale kandidater ble registrert som dette i Sps medlemsregister av fylkeskontora. Mailene inneholdt informasjon om aktiviteter ved storting og regjering i mailen «Neste veke» og invitasjoner til nettmøter. De fleste mailene hadde også informasjon om aktuelle og kommende politiske saker. Hyppigheten av utsending av politisk informasjon til våre valgkandidater og andre ledd i partiets organisasjon økte fra 1. august og fram til valgdagen. Deler av den utsendte valgkampinformasjonen rettet seg også til spesielle målgrupper eller avgrensede geografiske områder.
- **Valgkampheftet 2023** med tilhørende app kom 11. august og inneholdt mye og lett tilgjengelig informasjon. Den ble sendt til lokallagsledere, 1.kandidater i kommunene og fylkene, sentralstyra i Sp og Senterungdommen og til alle ansatte i Senterpartiet.
- www.sp.no, med alle sidene til partiet, Senterungdommen, Senterkvinnene, Senterpartiets Studieforbund, Samepolitisk råd, samt alle fylkes- og lokallagas sider, ble jevnlig oppdatert gjennom hele året. Før valgkampen ble alle lokal- og fylkeslagas sider oppdatert med hele valglisten og programmet for kommende mandatperiode. Det ble laga en egen mal for både enkle og mer avanserte nettsider for fylkes- og lokallaga. Fylkeskontora fikk opplæring i bruk av egne og lokallagas sider ved behov.

De sentrale nettsidene ble oppdatert med våre fornyede hovedsaker og vedtaka på landsmøtet. Sidene fungerte som et «anker» for sakene våre til bruk på sosiale medier og som et oppslagsverk for våre egne tillits- og folkevalgte som søkte informasjon om partiets standpunkt. Sidene ble også mye brukt av elever som hadde opplegg på skolen om valgkampen og partia.

- **Foto** - En egen fotograf reiser kontinuerlig rundt i landet for å bygge opp en god billedbase til bruk for alle med tilgang til partiets profilportal. I tillegg til portrettbilder av aktuelle personer, bilder fra diverse møter og konferanser i regi av partiet blir det også

tatt bilder fra ulike steder i landet, mennesker i diverse situasjoner og ulike yrker.

- **Materiell** - Flisa Trykkeri i samarbeid med Idé House of Brands i Drøbak er våre hovedleverandører av profilmateriell og trykksaker. Dette samarbeidet har i 2023 i all hovedsak fungert godt. Nettbutikken har vært åpen gjennom året slik at lag og medlemmer kan bestille fra lageret vårt ved behov.
- **Valgkampmateriell** for valgkampen 2023 blei lansert i nettbutikken i november i 2022. Arbeidet med utvalget blei påbegynt tidlig på året, og det blei henta inn innspill fra fylkeskontora. Alt det viktigste valgkampmaterialet inkludert mange profilartikler ble bestilt av lokal- og fylkeslaga om vinteren og kom lokallagene i hende i slutten av mai/starten av juni. Også i år har vi samarbeidet tett med Senterungdommen om valgkampmateriell, med mål om å komplimentere hverandres utvalg.
- **Brosjyrer** - Fra sentralt hold blei det i 2023 laga flere mindre brosjyrer som blei distribuert enten fysisk eller digitalt. Heftet «Viktige grep i regjering» ble oppdatert, og lagt fram på partiets landsmøte i mars. Heftet «En politikk for hele Norge – Senterpartiets distriktssatsing i regjeringens to første år» ble laget og distribuert i oktober. Som ved forrige kommunevalg ble det laga en mal for felles fylkes- og kommunebrosjyre. Det ble laga en egen nettside med materiell og tips til fylkes- og lokallag inn i valgkampen. En egen mal for produksjon av videoer kom på plass før sommeren. En samlet framstilling av partiets grafiske profil samt maler og mye foto var tilgjengelige i Profilportalen på partiets hjemmesider. De fylka som ønskte det, tilbød lokallaga sine egne brukere for utvidet tilgang i Profilportalen inkl. malverktøyet.

Sosiale medier

- Det har vært jevnlig publisering, med totalt 163 innlegg på Facebook og 128 innlegg på Instagram. I tillegg har historiefunksjonen til Instagram blitt brukt i forbindelse med reiser, møter, arrangement o.l.
- Plakater og bilder til bruk av fylkes- og lokallaga på sosiale media har blitt gjort tilgjengelig internt via Profilportalen.
- Facebook-sida har blitt brukt til livesending i forbindelse med landsmøtet, landsstyremøter og diverse pressekonferanser.
- Det har blitt produsert en rekke delebilder, i tillegg til en del videomateriale. Til valgkampen ble det produsert tre valgkampvideoer med tema «Trygghet», «Nasjonal kontroll» og «Hele Norge».
- I desember ble det produsert en julekalender med luke hver dag fra 1. til 24. desember. Her var det videoinnhold med både stortingsrepresentanter og statsråder.
- Det har vært stor pågang med spørsmål og meldinger til partiet fra enkeltpersoner via sosiale medier.

ØKONOMI

Årsregnskapet for Senterpartiets Hovedorganisasjon for 2023 legges frem for godkjenning av landsstyret i henhold til Senterpartiets vedtekter. I henhold til regnskapsloven § 3-3 avgir sentralstyret i egenskap av å være virksomhetens styre denne årsberetningen for 2023.

Senterpartiets Hovedorganisasjon er sentralledd i Senterpartiets organisasjon, med tilhørende lokallag i kommunene og fylkeslag i fylkene. Virksomheten knytter seg til organisatorisk og politisk arbeid. Partikontoret er lokalisert i Oslo.

Resultatet for 2023 er et underskudd på kr. 685.821, som er litt bedre enn budsjettert.

Hovedinntektskildene til Senterpartiet er statlig partistøtte og medlemskontingent. Statsstøtten økte etter stortingsvalget i 2021 og partiet har lagt opp til at de økte inntektene skal bidra til å styrke egenkapitalen i mellomvalgår, mens man tærer noe i valgår.

Kostnadssiden er preget av lønnskostnader. Vel halvparten av Senterpartiets inntekter går med til å dekke lønn for de ansatte, og det meste ellers går til faste driftskostnader, samt avskrivninger på anleggsmidler.

Partiet har etter årets resultat en egenkapital på kr. 25.959.723.

I samsvar med regnskapslovens § 3-3 bekreftes det at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

Fraværet, målt økonomisk, var totalt på 6,73 % i 2023. Det har vært flere langtidsfravær i perioden.

Senterpartiets Hovedorganisasjon har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn. Sentralstyret består av 13 medlemmer. Av disse er 8 kvinner og 5 menn. Av ansatte på hovedkontoret er 9 kvinner og 8 menn, mens av fylkessekretærer er 15 kvinner og 1 mann. Ingen likestillingstiltak anses nødvendige.

Sentralstyret mener at informasjonen gitt her gir en rettvise oversikt over Senterpartiets Hovedorganisasjons eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

ANDRE MØTER OG KONFERANSER

Ordførerkonferanser

Mars:

Tirsdag 14. mars ble det arrangert ordførerkonferanse i Oslo i forkant av KS sitt årlige kommunalpolitiske toppmøte. Konferansen fant sted på Clarion Hotel The Hub i Oslo.

Konferansen samlet cirka 80 deltakere.

Tema og innledere:

- Arbeidet fram mot kommunevalget
v/ Saxe Frøshaug, ordfører i Indre Østfold kommune
Hege Norheim-Viken, ordfører i Høylandet kommune
Terje Riis-Johansen, fylkesordfører i Vestfold og Telemark
Ola Borten Moe, 1. nestleder
Marit Arnstad, parlamentarisk leder
- Arbeidet fram mot kommunevalget
v/ Jenny Følling, ordfører i Sunnfjord kommune og leder av KS-gruppa
Haakon Skramstad, kommunalfraksjonen i stortingsgruppa
Sigbjørn Gjelsvik, kommunal- og distriktsminister

November:

Torsdag 23. november til fredag 24. november ble Senterpartiets andre ordførerkonferanse arrangert på Thon hotel SNØ i Lørenskog.

148 deltakere deltok på konferansen, og av disse var det 82 ordførere og varaordførere til stede.

Tema og innledere:

- Prosjekt Norge
v/ partileder Trygve Slagsvold Vedum
- Ny EU-kamp?
v/ Anne Beathe Tvinnereim
- Ordførerrollen og varaordførerrollen
v/ Merete Moen og Nuno Marques
Parallelle sesjoner
- En trygg og god oppvekst, - barnevern og barns levekår
v/ barne- og familieminister Kjersti Toppe

- Distriktpolitikken mot 2030
v/ kommunal- og distriktsminister Erling Sande og stortingsrepresentant Heidi Greni
- Langtidsplanen for Forsvaret
v/ forsvarsminister Bjørn Arild Gram
- Slik endrer vi utdannings-Norge
v/ forskning- og høyere utdanningsminister Sandra Borch
- Veien videre for norsk landbruk
v/ landbruks- og matminister Geir Pollestad
- Trygghet i urolig tid
v/ statssekretær Sigve Bolstad, Justis- og beredskapsdepartementet
- Mediearbeid
v/ kommunikasjonssjef Gunnar Ringheim

Digitale møter

- Partiledelsen har avholdt jevnlig digitale møter med fylkeslederne.
- Hver mandag kl. 09.30 har alle ansatte på partikontoret, på fylkeskontorene, sekretariatsleder fra stortingsgruppa og statssekretær fra SMK møte for oppdateringer og avklaringer med tanke på arbeidet kommende uke.
- Våren 2023 ble det arrangert jevnlig nettmøter med statsråder og stortingsrepresentanter om aktuelle saker.

Medarbeidersamling

Mandag 30. oktober til onsdag 1. november ble det avholdt medarbeidersamling på Radisson Blu Resort Trysil. Her deltok ansatte fra partikontoret i Oslo, stortingssekretariatet, fylkeskontorene og rådgivere i regjeringsapparatet.

Samlingen la vekt på det sosiale samværet i tillegg til det faglige. Bakgrunnen for dette var at vi er mange som ikke kjenner hverandre, og en del har fått nye funksjoner. For at alle ansatte skal kunne klare å hjelpe hverandre og gjennom det gjøre hverandre gode, er det viktig at man har stor tillitt til hverandre og forståelse for hverandres roller. I tillegg til kunnskapen om hverandres arbeidsmåter og tenkning. Utover dette var det lagt opp til mye gruppearbeid som hadde fokus på KI, sosiale medier og to bolker om helse. Generelt om HRV og hvilken effekt aktivitet har på hjernen din.

UTVALGSARBEID / ARBEIDSGRUPPER

Ordførerforum

Ordførerforum har i 2023 bestått av:

Saxe Frøshaug, leder (Indre Østfold/Østfold), Gudbrand Kvaal (Aurskog Høland/Akershus), Marte Larsen Tønseth (Løten/Hedmark), Torvild Sveen (Gjøvik/Oppland), Tine Norman (Sigdal/Buskerud), Siri Blichfeldt Dyrland (Bø/Telemark), Bjørn Gunnar Baas (Åmli/Agder), Asbjørn Birkeland (Sauda/Rogaland), Hege Eide Vik (Vaksdal/Hordaland), Gunn Åmdal Mongstad (Solund/Sogn og Fjordane), Ingrid Waagen/Odd Jostein Drotninghaug (Tingvoll/Møre og Romsdal), Hege Nordheim-Viken (Høylandet/Trøndelag), Harald Lie (Hattfjelldal/Nordland), Sigrun Wiggen Prestbakmo (Salangen Troms)/Bengt-Magne Luneng (Målselv/Troms) og Lone Helene Johnsen (Båtsfjord/Finnmark).

Ordførerforum har i 2023 hatt 6 møter; 24. januar, 14. mars, 2. mai, 22. juni, 15. august og 21. september. I tillegg har det vært kontakt på e-post telefon og sosiale medier mellom møtene.

Ordførerforum har hatt mange saker på dagsorden som er relevante for kommunene. I tillegg har det mellom annet vært saker som omhandler den politiske situasjonen, valgkampen 2023 og oppsummering av arbeidet i ordførerforum i perioden 2019 – 2023. I desember 2023 valgte Senterpartiet sentralstyre nytt ordførerforum for perioden 2024-2027. Det nye forumet består av: Lars Fjeldstad – leder (Osterøy/Hordaland), Siri Blichfeldt Dyrland – nestleder (Midt-Telemark/Telemark), Lars Tarald Myrum (Valle/Agder), Paul Johan Moltzau (Hurdal/Akershus), Sunni Grøndahl Aamodt (Modum/Buskerud), Tor Erik Labahå (Vardø/Finnmark), Marte Larsen Tønseth (Løten/Hedmark), Svein Roksvåg (Smøla/Møre og Romsdal), Britt Kristoffersen Løksa (Hamarøy/Nordland), Ola Tore Dokken (Nordre Land/Oppland), Jarle Bø (Randaberg/Rogaland), Gunn Åmdal Mongstad (Solund/Sogn og Fjordane), Simon Løvhaug (Salangen/Troms), Gunn Iversen Stokke (Skaun/Trøndelag) og Reidar Kaabbel (Våler/Østfold). Senterpartiet sin gruppeleder i KS er fast møtende observatør – ved utgangen av 2023 var dette Jenny Følling (Sunnfjord/Sogn og Fjordane).

Senterpartiets kommunalfraksjon på Stortinget, politisk ledelse (Sp) i Kommunal- og distriktsdepartementet, partiledelsen og generalsekretær vert invitert med på alle møter.

Per Rune Vereide er sekretariat for Senterpartiets Ordførerforum.

EU-utvalg

I juni behandlet sentralstyret sak om oppretting av et EU-utvalg. Sentralstyret gav arbeidsutvalget fullmakt til å opprette utvalget basert på fremlagt utkast til mandat og sentralstyrets drøfting og innspill. EU-utvalget ble oppnevnt av arbeidsutvalget senere samme måned.

Formålet med utvalget er å oppdatere argumentene mot norsk EU-medlemskap i lys av en potensiell EU-avstemning som flere partier har nylig tatt til orde for.

Kjerneargumentene om nasjonal, demokratisk sjølråderett over politikkkutforming og nasjonal kontroll over naturressurser og det politiske virkemiddelapparatet står fast.

Samtidig har den geopolitiske situasjonen, Norge og EU alle endret seg siden 1994. Dette må reflekteres i Senterpartiets argumentasjon.

EU-utvalget hadde to møter i 2023. Det første ble avholdt 2. november der klima var hovedtema. Innledningen var ved samfunnsøkonom Ole Kvadsheim som har gjort en rekke oppdrag rundt EUs klimapolitikk for Nei til EU og Ungdom mot EU.

Det andre møtet ble avholdt 11. desember der tema var landbruk og fiskeri. Innledningen var ved Hildegunn Gjengedal fra Bondelaget. Hovedbolken av utvalgets arbeid vil finne sted i 2024.

I løpet av perioden hadde utvalget utskiftninger på grunn av regjeringsrokade, der Espen Emil Thygesen trådte inn som ny sekretær og Erlend Kvittum Nytrøen trådte ut.

Sammensetning

- Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim, utviklingsminister, (leder)
- Erlend Kvittum Nytrøen, rådgiver for justisfraksjonen og nestleder i Nei til EU
- Marie Lamo, statssekretær i forsvarsdepartementet
- Ole Andre Myhrvold, fraksjonsleder energi- og miljøfraksjonen
- Syver Zachariassen, politisk rådgiver for utviklingsministeren
- Torstein Buskaker, internasjonal leder i Senterungdommen
- Cecilie Juul Stensrud, rådgiver for utenriks- og forsvarsfraksjonen (sekretær)

Evalueringsutvalg – valg 2023

Se kapitlet "Kommune- og fylkestingsvalget 2023".

MEDLEMSUTVIKLING

Vi har dessverre hatt nedgang i antall medlemmer i 2023. Ved inngangen til 2024 har Senterpartiet 17 703 betalende medlemmer, som dessverre er en nedgang fra medlemstallet fra 1. januar 2023 da medlemstallet var 18 325.

Naturlig avgang, økt rente og inflasjon i samfunnet er noen av grunnene til nedgangen.

Senterungdommen hadde 1550 betalende medlemmer ved utgangen av 2023. Til sammen hadde Senterbevegelsen 19 253 medlemmer pr. 31.12.2023.

SAMARBEIDET MED SENTERKVINNENE OG SENTERUNGDOMMEN

Samarbeidet med Senterkvinnene og Senterungdommen ivaretas gjennom styrerepresentasjon og gjennom arbeidsdeling som bidrar til at vi i den felles ressursutnyttelsen oppnår størst mulig effekt for partiet. Begge organisasjonene får dessuten støtte gjennom at partiet leverer data-, sentralbord-, lønns- og regnskapstjenester.

SEKRETARIATET

Sekretariatet på hovedkontoret har i 2023 hatt denne sammensetningen:

- Generalsekretær: Knut M. Olsen
- Assisterende generalsekretær: Oddvar Igland
- Økonomi- og IT-leder: Anders E. Graven
- Administrasjonssekretær: Vilde R. Abrahamsen
- Administrasjonssekretær: Mari Uggerud
- Informasjonsrådgiver: Ragnar Kvåle
- Digital kommunikasjonsrådgiver: Tone H. Ween
- Digital kommunikasjonsrådgiver: Hedda Caroline W. Håkegård
- Kommunikasjonsrådgiver: Torbjørn B. Lauen
- Produksjonsleder og fotograf: Ragne B. Lysaker
- Lagbygger: Karl Kristian Langeland
- Personal- og økonomirådgiver: Emilie Hammer
- Økonomirådgiver: Maja Aas (fra oktober)
- IT- konsulent: Pontus Warg (til november)
- IT-konsulent: Hege Lysne (fra 18.09)
- Lønnsmedarbeider: Bård Runnestø
- Organisasjonsrådgiver: Per Rune Vereide
- Praktikanter: Dordi Boksap Lerum (01.01-15.09) og Idun Elvira Borgen 19.06-06.11)

FYLKESKONTOR

Fylkessekretærer og andre ansatte

Østfold: Anne Koht-Norbye (til april) Mathilde Tyrihjell Kvernenes (fra januar)

Akershus: Maja Aas (fylkessekretær jan-mars og august-sept) og Ingeborg Kristoffersen-Svarstad (ungdomssekretær/organisasjonssekretær og fungerende fylkessekretær i januar, og fra april-sept) Linde Rødfoss (fylkessekretær fra desember)

Oslo: Victoria Sannum Vangen

Hedmark og Oppland: Camilla Aaseth (fylkessekretær) Live Johnsrud (organisasjonssekretær fra februar til oktober), Oliver Kvarberg (organisasjonssekretær fra oktober) Ole Mathias Rønaasen (politisk rådgiver ut september), Marit Sletten (politisk rådgiver ut september), Borgny Sletten (valgkampmedarbeider ut september) og Mona B. Nicolaysen (kontorsekretær ut mai).

Buskerud: Brit-Tove Krekling (fylkessekretær) og Magnus Weggesrud (gruppeseekretær for fylkestingsgruppa i Viken til oktober)

Vestfold: Lisbeth Glittum (fylkessekretær ut august), Ida Cathrine Nilsen (fungerende fylkessekretær, fast fra august) og Hedda Caroline Wigeland Håkegård (organisasjonssekretær/ ungdomssekretær ut mai)

Telemark: Sveinung Leikvoll (organisasjonsrådgiver) og Even Skårberg Aarnes (fylkessekretær)

Agder: Gunnar-Ole Lyngroth (fylkessekretær ut juni), Linda Marie Leirpoll (fylkessekretær fra oktober)

Rogaland: Katrine Sægvog (fylkessekretær), Karl Anders Mæland Nilsen (organisasjonssekretær) og Morten Helliesen (kommunikasjonsrådgiver)

Hordaland: Sølvi Kobbeltvedt (fylkessekretær)

Sogn og Fjordane: Torunn Flatjord (fylkessekretær) og Stine Fjellkårstad (organisasjonsrådgiver)

Møre og Romsdal: Isabelle Orvik (fylkessekretær)

Trøndelag: Rune Hjulstad (fylkessekretær), Nora Stein Baustad (kommunikasjonsrådgiver/ungdomssekretær), Bjørn Ludvig Bergsmo (organisasjonsrådgiver), Kenneth Tømmermo Reitan (organisasjonsrådgiver til oktober) Lars Myhr Sandlund (kommunikasjonsrådgiver fra oktober) og Nils Forren (ungdomssekretær fra desember)

Nordland: Julie Brattli Steinvik (fylkessekretær ut september) Svein Møllersen og Iren Beathe Teigen (fungerende fylkessekretærer) og Felicia Skreslett-Smalsundmo (organisasjonssekretær fra oktober).

Troms: Ingunn-Merete Hals (fylkessekretær) og Rikke Håkstad (fungerende fylkessekretær til 30.04.2023)

Finnmark: Rita H. Roaldsen (fylkessekretær)

REGJERINGSAPPARATET

Finansdepartementet

- Trygve Slagsvold Vedum – statsråd
- Lars Erik Bartnes – statssekretær
- Erlend Trygve Grimstad – statssekretær
- Lars Vangen – statssekretær
- Erling Laugsand – statssekretær (til 16.01.)
- Jakob Bjelland – statssekretær (16.01-31.10)
- Geir Indrefjord – statssekretær (fra 13.10.)
- Emilie Kirkeby-Garstad – politisk rådgiver

Barne- og familiedepartementet

- Kjersti Toppe – statsråd
- Trine Fagervik – statssekretær
- Øyvind Bosnes Engen – politisk rådgiver (til 24.11)
- Maren Grøthe – politisk rådgiver (fra 20.11)

Forsvarsdepartementet

- Bjørn Arild Gram – statsråd
- Bent-Joachim Bentzen – statssekretær (til 16.01)
- Anne Marie Aanerud – statssekretær (fra 16.01)
- Marie Lamo – statssekretær (fra 20.06)
- Marie Lamo – politisk rådgiver (til 20.06)
- Ingrid Nikoline Sand – politisk rådgiver (fra 03.07)

Justis- og beredskapsdepartementet

- Emilie Enger Mehl – statsråd
- Hans-Petter Aasen – statssekretær
- John-Erik Vika – statssekretær
- Geir Indrefjord – statssekretær (til 13.10)
- Trond Ivar Bækken – politisk rådgiver
- Torleik Svelle – politisk rådgiver

Kommunal- og distriktdepartementet

- Sigbjørn Gjelsvik – statsråd (til 16.10.)
- Erling Sande - statsråd (fra 16.10.)
- Nancy Charlotte Porsanger Anti – statssekretær
- Kjersti Bjørnstad – statssekretær (til 31.03)
- Ole Gustav Narud – statssekretær
- Sigrun Wiggen Prestbakmo - statssekretær (fra 15.04)
- Ingrid Nikoline Sand – politisk rådgiver (til 03.07)
- Espen Emil Thygesen – politisk rådgiver (fra 03.07)
- Erlend Kvittum Nytrøen - politisk rådgiver (fra 16.10)

Kunnskapsdepartementet

- Ola Borten Moe – statsråd (forskning- og høyere utdanningsminister) (til 04.08)
- Sandra Borch - statsråd (forskning- og høyere utdanningsminister) (fra 04.08)
- Oddmund Løkensgard Hoel – statssekretær
- Signe Bjotveit – politisk rådgiver

Landbruk- og matdepartementet

- Sandra Borch – statsråd (til 04.08)
- Geir Pollestad - statsråd (fra 04.08)
- Wenche Westberg – statssekretær
- Siv Sætran – politisk rådgiver

Utenriksdepartementet

- Anne Beathe K. Tinnereim – statsråd (utviklingsminister)
- Bjørg Sandkjær – statssekretær
- Syver Zachariassen – politisk rådgiver

Statsministerens kontor

- Anne Marie Aanerud – statssekretær (til 16.01.)
- Erling Laugsand – statssekretær (fra 16.01)

Klima- og Miljødepartementet

- Aleksander Øren Heen – statssekretær (til 31.03)
- Kjersti Bjørnstad – statssekretær (fra 31.03)

Samferdselsdepartementet

- Jakob Bjelland – statssekretær (til 16.01)
- Bent-Joacim Bentzen – statssekretær (fra 16.01)

VEDLEGG 1:

SAKSOVERSIKT – SENTRALSTYRET 2023

<u>SAK</u>	<u>TITTEL</u>	<u>DATO</u>
1/23	PROTOKOLL	23.01
2/23	POLITISK DRØFTELSE	
3/23	TEMADOKUMENTER	
4/23	VEDTEKSTENDRINGER	
5/23	RESOLUSJONFORSLAG FRA SENTRALSTYRET	
6/23	ORIENTERINGSSAKER	
7/23	PROTOKOLL	24.02
8/23	POLITISK DRØFTELSE	
9/23	LANDSMØTE 2023	
10/23	ORIENTERINGSSAKER	
11/23	PROTOKOLL	09.03
12/23	ÅRSREGNSKAP 2022	
13/23	ÅRSMELDING 2022	
14/23	PROTOKOLL	16.03
15/23	TEMADOKUMENTER – INNSTILLING TIL LANDSMØTET	
16/23	LANDSMØTE	
17/23	PROTOKOLL	13.04
18/23	LANDSMØTE; OPPSUMMERING OG OPPFØLGING	
19/23	SENTRALSTYRETS ROLLE OG ARBEIDSFORM	
20/23	VALG 2023; STATUS OG VIDERE ARBEID	
21/23	POLITISK DRØFTELSE	
22/23	VEDTEKSTER; REDAKSJONELT OG SPRÅKELIG	
23/23	ORIENTERINGSSAKER	

24/23	PROTOKOLL	10.05
25/23	POLITISK DRØFTELSE	
26/23	ORIENTERINGSSAKER	
27/23	PROTOKOLL	14.06
28/23	POLITISK DRØFTELSE	
29/23	VALG 2023; STATUS OG VIDERE ARBEID	
30/23	REVIDERT BUDSJETT 2023	
31/23	REVIDERT MØTEPLAN 2023	
32/23	FREMTIDIGE LANDSMØTER	
33/23	SAMARBEIDSAVTALE MED UTVIKLINGSFONDET	
34/23	OPPNEVNING AV EU-UTVALG: EN STRATEGI FOR NASJONAL KONTROLL- MOT NORSK SØKNAD OM EU-MEDLEMSKAP	
35/23	ORIENTERINGSSAKER	
36/23	SENTRALSTYRETS SAMMENSETNING	24.07
37/23	PROTOKOLL	10.08
38/23	POLITISK DRØFTELSE	
39/23	LANDSSTYREMØTE 23. -24. OKTOBER	
40/23	ORIENTERINGSSAKER	
41/23	PROTOKOLL	30.08
42/23	VALGKAMPEN	
43/23	ORIENTERINGSSAKER	
44/23	PROTOKOLL	18.09
45/23	KOMMUNE- OG FYLKESTINGSVALGET	
46/23	SENERPARTIETS LANDSMØTER I 2025 OG 2027	
47/23	ORIENTERINGSSAKER	
48/23	PROTOKOLL	04.10

49/23	LANDSSTYREMØTE 23. -24. OKTOBER	
50/23	ORIENTERINGSSAKER	
51/23	PROTOKOLL	16.10
52/23	POLITISK DRØFTELSE	
53/23	LANDSSTYREMØTE 23. -24. OKTOBER	
54/23	REVIDERING AV RETNINGSLINJER FOR NOMINASJONSPROSESSENE	
55/23	FASTSETTING AV MEDLEMSKONTINGENT FOR 2024	
56/23	ANSETTELSE AV GENRALSEKRETÆR - PROSESS	
57/23	TERTIALRAPPORT - ØKONOMI	
58/23	ORIENTERINGSSAKER	
59/23	PROTOKOLL	16.11
60/23	OPPNEVNING AV PROGRAMKOMITÉ	
61/23	HENVENDELSE TIL SENTRALSTYRET OM SYKEHUSBYGGING OG-ØKONOMI	
62/23	MØTEPLAN 2023	
63/23	POLITISK DRØFTELSE	
64/23	ORIENTERINGSSAKER	
65/23	ANSETTELSE AV GENERALSEKRETÆR	
66/23	PROTOKOLL	13.12
67/23	POLITISK DRØFTELSE	
68/23	EVALUERINGSRAPPORT – VALG 2023	
69/23	BUDSJETT 2024 OG 2025	
70/23	ORDFØRERFORUM 2024-2027	
71/23	PROSJEKT NORGE	
72/23	ORIENTERINGSSAKER	

VEDLEGG 2:

Uttalelser vedtatt av Senterpartiet i 2023:

Uttalelser fra Senterpartiets landsmøte 17.-19. mars 2023

Norsk matproduksjon

Norsk matproduksjon og den viktige verdikjeden fra jord til bord er under stort press. Etter svært mange år med dårlige inntektsmuligheter, lave investeringer og stort antall nedleggelse av gårdsbruk, øynet næringa med rette at endringene skulle komme med regjeringsskifte. Jordbruksoppgjøret i 2022 resulterte i rekordhøy ramme hvor en møtte jordbruket på en god måte.

Det samme er tilfelle med strømstøtten for jordbruket og tilleggsforhandlingene høsten 2021. Det har vært en god start i en krevende tid, men til tross for betydelig ressursbruk er inntektsgapet mellom de som produserer maten og andre grupper fortsatt høy. Næringa står også overfor store nødvendige investeringer som er krevende all den tid økonomien i drifta er så svak. Regjeringen har startet godt, men må fortsette for å sikre tetting av inntektsgap, og tilstrekkelig kapital til investeringer på det enkelte bruk. Det må prioriteres god økonomi til de som produserer maten.

Vi er i en spesiell tid hvor det er krig i våre nærområder, kostnadene er ute av kontroll, det er varemangel og generell usikkerhet rundt egen økonomi og framtid. Nasjonal matproduksjon, forsvar og politi er en del av totalberedskapen vår. Regjeringa har satt et mål om økt sjølforsyning, men dette målet kan ikke nås uten tydelig prioritering. Det haster med å skape optimisme i næringa slik at målene i Hurdalsplattformen nås.

For å sikre at mest mulig av verdikjeden for norsk matproduksjon er bærekraftig er det viktig med utvikling av norske forråvarer. Å bruk biomasse som i dag ikke utnyttes i verdikjeden for mat vil bidra til en god sirkulærøkonomi, og utvikling av nye industriarbeidsplasser.

Senterpartiet er glad for at det norske jordbruksavtaleinstituttet sikrer norske forbrukere lavere prisstigning på nødvendige matvarer enn i andre land. Dette viser betydningen av avtaleinstituttet, og Senterpartiet slår ring om dette.

Senterpartiet vil:

- Straks få i gang arbeidet med forpliktende og tidfesta plan for å tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet.
- Legge fram og gjennomføre en opptrappingsplan for trygg matproduksjon på norske ressurser og sette mål for sjølforsyningsgrad av norske jordbruksmatvarer, korrigeret for import av forråvarer, på 50 prosent.
- Styrke investeringsmidlene kraftig for å sikre bruk i alle størrelser og i de ulike produksjonene.

- Etablere beredskapslagring og effektivisere norsk kornlogistikk for å sikre høy norskandel.
- Styrke importvernet og påse at nye handelsavtaler ikke avgir kvoter av norske jordbruksprodukter.
- Arbeide for endringer i WTO-avtalen slik at den gir rom for å videreutvikle produksjonsrettede virkemidler for egen matforsyning.
- Sikre beitenæringens muligheter til å styrke vår matforsyning.
- At det med bruk av tilskudd til forskning og investering, samt tilpasninger i skattepolitikken blir attraktivt å utvikle norske forråvarer.
- Bidra til økt foredling av norske råvarer i Norge.

Sikker tilgang og konkurransedyktige priser på energi – en forutsetning for ønsket norsk samfunnsutvikling

Sikker tilgang på energi er avgjørende for at et moderne samfunn skal fungere. Rikelig tilgang på ren og rimelig energi er også nødvendig for å kunne ta vare på norske arbeidsplasser, norsk industri og den norske velferdsstaten. Utviklingen i det europeiske energimarkedet etter Russlands invasjon av Ukraina og politisk styrt avvikling av stabil produksjon uten at nye alternativer er på plass har gitt energikostnader som ikke er bærekraftige for hverken husholdninger eller næringsliv. At norske folkevalgte styrer energipolitikken i Norge – altså sikrer nasjonal kontroll over den – er avgjørende for å kunne bevare tilliten mellom folket og folkevalgte i Norge.

Regjeringen har derfor fortløpende tatt grep for å avhjelpe situasjonen gjennom direkte støtte til husholdninger og utsatte næringer, frivillighet og kirka, fastprisavtaler for næringslivet, krav til magasinnylling og andre reguleringer som sikrer forsyningssikkerheten i Norge. En slik politisk fastsatt pris er et sterkt uttrykk for folkevalgt kontroll. Dette er bra, men mer må gjøres i tiden som kommer. Det er nødvendig å få mer kontroll på strømprisene både for husholdninger og næringsliv. Det må særlig i det korte bildet vurderes nye tiltak for næringsliv i høyprisområder, blant annet gjennom å instruere Statkraft til å tilby bedre fastprisavtaler.

Norge er midt i en stor omstilling som følge av en bred politisk enighet om å redusere klimagassutslippene våre, og dermed bruken av fossil energi i norsk økonomi. Dette vil innebære et stort behov for mer av alle former for fornybar energi og energieffektivisering, men tilgang på mer elektrisitet vil stå i en særstilling. Staten må sikre gode økonomiske incentiver for ENØK-tiltak. I 2020 var norsk økonomi i overkant av 50% fornybar. Tilgang på fornybar energi kommer til å være det som bestemmer hastigheten på omstillingen om vi skal ta vare på arbeidsplasser og verdiskaping. Grunnet store investeringer i fornybar energiproduksjon som kom som en konsekvens av Senterpartiets forrige regjeringdeltakelse har Norge i dag et overskudd på kraft i et normalår. Framskrivinger sier imidlertid at dette overskuddet kan være borte på grunn av energiomstillingen og økt forbruk allerede i 2027. Det vil derfor være behov for nye, store investeringer i produksjon, strømmnett og energieffektivisering så fort som mulig, med mindre vi skal belage oss på å importere kostbar kraft fra utlandet.

Tilstrekkelig balanse mellom produksjon og forbruk er en forutsetning for nasjonal kontroll i energipolitikken og akseptable priser. Det er nødvendig med prioritering og

styring etter objektive og forutsigbare kriterier for hvilke prosjekter som skal realiseres i hvilken rekkefølge.

Havvind er den energikilden som virker lettest tilgjengelig med store nok volum i tillegg til det potensialet som ligger i bio, vind, sol og vann på fastlandet og omfattende energieffektivisering. Et svært viktig grep for å få til dette var regjeringens vedtak om at utbygging av havvind på feltene Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II skal skje med kabel til fastlandet, og ikke med kabler som også er knyttet til kontinentet (hybridkabler). På denne måten blir denne utbyggingen et viktig bidrag til å bedre den nasjonale kraftbalansen. Det må likevel gjøres mer for å få enda mer havvind inn i det norske kraftsystemet raskere. En hovedoppgave for staten er å sikre at det er tilgang til nok kraft.

Nye, grønne industriinitiativer og elektrifisering av sokkelen vil kreve ny kraft. Det må derfor bli en nasjonal prioritering om hvordan etterspørselen etter strøm skal dekkes opp. Senterpartiet vil ikke gå inn for løsninger som svekker forsyningssikkerheten i det landbaserte kraftsystemet eller løsninger som direkte eller indirekte driver opp prisene i det norske strømmarkedet. Planene om å elektrifisere Melkøya med strøm fra dagens nett må derfor stanses da dette setter en effektiv stopper for annen industrietablering og opprettelse av arbeidsplasser i hele Troms og Finnmark. Equinor sin søknad om konsesjon for å elektrifisere LNG-fabrikken på Melkøya må avvises. Nettutbygging må sees i sammenheng med utvikling av ny industri for å være i forkant av flaskehalsproblematikk i linjenettet.

Senterpartiet erkjenner de dilemmaer som ligger i hensynet mellom ytterligere kraftproduksjon og vern av natur. Med unntak av solceller på tak og jordvarme har alle former for fornybar energi en konsekvens for naturen og for de som bruker naturen som grunnlag for urfolks kulturutøvelse, næring og friluftsliv. Utbygging av fornybar energi kan være konfliktfylt. Men det er i avveilingen mellom ulike samfunnsinteresser at politikken og demokratiske prosesser blir viktigst. Som utgangspunkt mener Senterpartiet at hensynet til reduksjon i klimagassutslippene samtidig som vi sikrer grunnlaget for verdiskaping og velstand må veie tungt.

Det har også vært en tydelig kobling i Norge mellom bruk av natur til energiproduksjon og tilgang på energi til husholdninger og næringsliv som har gitt utbygginger legitimitet. Denne må i alle tilfeller opprettholdes og styrkes. Vi må ha en utvekslingsstrategi med andre land og ikke en eksportstrategi for strøm. Senterpartiet har i regjering sørget for at det ikke skal bygges noen nye kabler ut av Norge. For å hindre ytterligere avgivelse av norsk suverenitet over norsk energipolitikk, sier Senterpartiet nei til EUs fjerde energimarkedspakke. Senterpartiet er mot å gi makt over norsk energipolitikk til EU. Videre vil vi at formålsparagrafen til Energiloven skal utvides til også å gjelde forsyningssikkerhet.

Det er også behov for mer kunnskap om nye energikilder som kan bli relevante i fremtiden. Vi ser at flere land rundt oss igjen satser på kjernekraft for å sikre forsyningssikkerhet og stabilitet i energisystemene sine. Området ser ut til å være i utvikling med ny teknologi og nye konsepter, men det er fortsatt store utfordringer knyttet til atomsikkerhet, avfallshåndtering og kostnad. Per dato har vi sannsynligvis hverken kompetanse, regulatorisk rammeverk eller et ordentlig kunnskapsgrunnlag til å gå nærmere inn i et slikt ordskifte utover det rent konseptuelle. Det vil uansett ta lang tid. Senterpartiet mener tiden er inne for å hente inn mer kunnskap og satse planmessig på ytterligere forskning og kompetansebygging innenfor området. Regjeringens satsing på

kjernefysikk og kjernekjemi i 2022 var en god start. Som nasjon vil vi uansett måtte forholde oss til dette, og følgelig har vi behov for kritisk kompetanse på området. Herunder om dette er en sikker og god løsning.

Norsk helsevesen og velferdsmodell må sikres

Senterpartiet har sidan innføringa av helseføretaksmodellen vore sterkt kritisk til korleis modellen styrer spesialisthelsetenesta. Helseføretaksmodellen set bedriftsøkonomi og målstyring øvst, medan Senterpartiet meiner at sjukehusa igjen må bli til for innbyggjarane og pasientane og vil gjennomføre konkrete endringar for å sikre demokratisk forankring i styring av sjukehusa, redusere marknadstenkinga og sikre fagleg skjønn, leiing og kultur.

Norge skal ha ein desentralisert sjukehusstruktur som sikrar beredskap, og gjev alle innbyggjarane forsvarleg og trygg behandling på sjukehus. I ein sterk, offentleg og solidarisk helseteneste er fagfolka sjølve nerven, og den ressursen me må ta best vare på. Norske sjukehus må organiserast slik at helsepersonell får bruka tida på pasientkontakt. Sjukehusa må byggast med nok kapasitet og rom til behandling og pleie, samtidig som dei må vera gode arbeidsplassar for dei som jobbar der. Ein ser at enkelte nye, store prosjekter har vokalst og tek store delar av det økonomiske handlingsrommet. For å realisera ambisjonane i heile helseregionane må ein sjå på nedskalering av det som har blitt store prestisjeprosjekt på vegne av andre tilbod. Trygg økonomisk styring er det viktigaste vi gjer for å sikra det norske helsevesen og velferdsmodellen akkurat nå.

Kostnadane i helsetenesta aukar, og me får fleire eldre og sjuke, noko som utfordrar kapasiteten og styringa av tenestene. Styringa av sjukehusa er rammene for korleis me får eit godt og trygt spesialisthelsetilbod, og for at helsepersonell får utøvd si hjelp og behandling. I dag blir sjukehusa styrt gjennom ein føretaksmodell, med fire regionale helseføretak. Helseføretaka har ansvar og skal sørge for at alle innbyggjarane i dei ulike regionane får den behandlinga dei treng. Det er særleg press på eldre utskrivingsklare pasientar. Mange av desse pasientane er ikkje ferdigbehandla i sjukehuset, og har store behov for medisinsk og spesialisert oppfølging. Dette må løysast gjennom tydeligare ansvarsdeling mellom kommunar og sjukehus, med ei betre innretning av intermediære sengeplassar. Samhandlingsbehovet gjeld også i psykiatrien, der kapasitetsmangelen i helseføretaka skapar press på kommunane. Det vil være avgjerande å sikre nok boligar for personar med vedtak om heildøgns omsorg i kommunane framover, blant annet for å handtere antallet utskrivingsklare. Dette forutsettar at kommunane sikrast økonomisk forutsigbarhet for disse investeringane gjennom investeringstilskott, og at det følger midlar med nye oppgaver som gis.

Fleire av dei regionale helseføretaka slit med store økonomiske underskot. Den økonomiske modellen bidreg ikkje eller i liten grad til å sikra desentrale funksjonar og tilbod. Det er utfordringar med å halde på viktig fagpersonell, holde ventetider nede, og det må prioriterast mellom drift, vedlikehald av utstyr, nye investeringar og beredskap. Fleire stadar ser vi stengde fødeavdelingar, for få sjukehussenger, for høgt belegg og for korte liggetider. Høgt press på personalet resulterer i tap av fagpersonell med erfaring. Dei sosiale skillelinjene blir forsterka ved at talet på private helseforsikringar aukar, og private aktørar vinn fram i møte med pasienten.

Byggetrinn over heile landet har no blitt utsett fordi helseføretaka ikkje har nok midlar til å starta på naudsynt bygging. Paradokset er at slik den økonomiske styringa i dag er lagt

opp, må sjukehusa spare inn på drift for å tena seg opp nok eigenkapital til investeringar. Dette går også utover nødvendig vedlikehald og innkjøp av medisin-teknisk utstyr. Gjennom pandemien har sjukehusa tent mindre og hatt høgare kostnader. Arbeidspresset blir stadig større for fagpersonellet og den offentlege helsetenesta mister fagpersonell over til private tilbod og sjukehus.

Senterpartiet meiner at vi i større grad må skilje mellom drift og investeringar slik at det ikkje må kuttast i drift for å gjera naudsynte investeringar i bygg og medisin-teknisk utstyr. Alle sjukehus skal ha stadleg leiing for å vere tettare på den daglege drifta, ha mindre byråkrati og ha tillit til å ta dei nødvendige grepa som skal til for å sikre god samhandling mellom det enkelte sjukehus og kommunehelsetenesta.

Derfor må også styra i dei regionale helseføretaka og i kvart enkelt helseføretak ha styremedlemmar som er vald inn av dei tilhøyrande fylkestinga. Styra i dei lokale helseføretaka skal ha representasjon frå kommunehelsetenesta/helsefellesskapa i opptaksområdet for å sikra den samhandlinga. Senterpartiet vil ha ei styring av sjukehusa der staten eig spesialisthelsetenesta, men med regional styring av ressursane. Me vil sikra demokratisk forankring i styring av sjukehusa, redusera marknadstenkinga og sikra fagleg skjønn, leiing og kultur i sjukehusa.

Vi må redusera innsatsstyrt finansiering til eit minimum, og sikra auka rammefinansiering. Ved å ha ei betre grunnbemanning vil ein kunne spare pengar på dyre vikarløysingar og gje fagpersonell meir forutsigbarhet. Helsepersonellkommissjonen peikte på at det vil bli mangel på helsepersonell. For å møte dette må vi både sikre at dei som jobbar i helsevesenet i dag blir verande og vi må få fleire helsefagarbeidarar inn att i spesialisthelsetenesta.

Gjennom ei forsterka og forbetra samhandling mellom kommune- og spesialisthelsetenesta vil ein kunne bruke midla på ein betre måte og i større grad sikre det norske helsevesen og den velferdsmodellen vi ynskjer å ha vidare. Behandling skal skje på lågast mogleg nivå og på rett nivå. Senterpartiet meiner at det er framtidsretta å utvikla fleire Lokalmedisinske senter, helsehus og andre regionale helseinstitusjonar for å ivareta behandling, rehabilitering og polikliniske tenester nær folk. Ved vesentlege endringar i sjukehusstrukturen må dette avgjerast av Stortinget i ein Nasjonal helse- og sjukehusplan.

Framskrivning av demografi, mangel på helsepersonell og kortare liggetid i spesialisthelsetenesta fører til at pårørande får meir ansvar og fleire oppgåver. Dette må løysast gjennom gode samhandlingsprosessar, god kunnskap om kva pårørande sjølv treng av støtte, samt avklaring av forventningar mellom partane. Senterpartiet vil vera pådrivar for at både samhandling, kunnskap og forventningsavklaring blir sett på agendaen og sikra gjennom klare mål og tiltak for pårørandearbeidet.

Det norske helsevesen må baserast på nærleik og likeverdig behandling for pasientar i heile landet. Velferdsmodellen vår må baserast på tillit mellom ulike nivå, mindre byråkrati, sikre fagleg skjønn og utvikle ein betre økonomisk modell enn den vi har i dag.

Livskraftig næringsliv med verdiskaping i hele landet

Små, mellomstore og store bedrifter utgjør grunnbjelken i verdiskapinga og sysselsettinga i Noreg. Privat eigarskap og privat initiativ er heilt sentralt. Næringspolitikken må bygge opp under og styrke grunnlaget for å bygge, drive og vidareutvikle eiga verksemd. Dei små og mellomstore bedriftene utgjør ein stor del av norsk næringsliv. Det er derfor spesielt nødvendig å gje desse bedriftene gode og rammevilkår.

Føreseielege rammevilkår, kapitaltilgang og tilgang på relevant kompetanse er viktig for utviklinga av verksemdene våre. Ein aktiv næringspolitikk handlar difor både om skatte- og avgiftsnivå, næringspolitiske verktoy med kapital og rettleiing, samt bygging av kunnskapsmiljø. Næringslivet skal oppleve kommunar og statlege etatar som medspelarar i næringsutvikling.

Landet vårt har naturlege fortrinn på mange områder. Målet er å sikre høgast mogleg verdiskaping og sysselsetting over heile landet. Norsk næringsliv er verdsléiande på fleire felt. Norske aktørar har gjennom tid bygd opp næringsklynger med kunnskap og produkt innan fleire viktige sektorar. Det må vere eit mål å styrke og vidareutvikle desse. Mange av dei framtidige arbeidsplassane bygger på idear, produkt og tenester vi ikkje kjenner til i dag. Det må difor finnast eit breitt spekter av verkemiddel som understøttar grunderar. Og det må leggest god til rette for at etablerte bedrifter kan drive utviklingsarbeid. For Senterpartiet er det viktig å sikre nasjonalt eigarskap i strategisk viktige verksemdar og teknologiar.

Mangel på kompetent arbeidskraft vil bli ein av dei store utfordringane for det norske samfunnet framover. Alt frå fagarbeidarar til doktorandar er det stort behov for over heile landet, innanfor ein rekke disiplinar, og som grunnlag for utvikling av nye og eksisterande bedrifter. Noreg må derfor fortsatt auke kapasiteten i alle former for utdanning og sørge for at fleire grupper får tilgang på utdannings- og kvalifiseringstilbod, uavhengig av kvar ein bur og livssituasjon.

Tilgang på egna og varierte boligar har betydning for om folk etablerer seg og blir boande på et sted. Manglande tilgang på egna boligar, særleg i distriktskommunar, hemmer rekruttering av arbeidskraft. Særleg næringsverksemd i distrikta opplyser at dette er en viktig årsak til deres rekrutteringsutfordringar, og dette viser at boligmangel rammer både bolyst og næringsverksemd på ein svært uheldig måte. Senterpartiet meiner difor Husbanken må ha eit tydeleg distriktpolitisk ansvar for å bidra til god tilgang på egna boligar.

Norsk deltaking i arbeidslivet er relativt høg, men må bli høgare. Alt for mange står utanfor arbeidslivet, noko som er ei utfordring både for den enkelte, samfunnsøkonomien og bedriftene sin tilgang på arbeidskraft. Senterpartiet meiner det skal løne seg å arbeide, og vil satse på tiltak for å auke arbeidsdeltakinga i det norske samfunnet. Samtidig skal vi ta godt vare på dei som av ulike årsaker står utanfor.

Senterpartiet vil:

- At det samla skatte- og avgiftsnivået for norsk næringsliv skal reduserast.
- Auke botnfrådraget i formueskatten og redusere formuegrunlaget for driftsmidlar.
- Redusere kontroll og rapporteringsrutinar gjennom forenkling av regelverk og bruk av digitale verktøy, slik at bedriftene får bruke meir av tida si på verdiskapande arbeid.
- Framleis ha ei sterk satsing på transport og kommunikasjon, for å redusere avstandsulempar og bygge landet saman. Herunder auka overføringar til fylkesvegar og betre rammevilkår for gods på sjø og bane.
- Auke kapasiteten i høgare utdanning og høgare yrkesfagleg utdanning, og gje alle reell tilgang på utdannings- og kvalifiseringstilbod uavhengig av kvar ein bur og livssituasjon.
- Innføre jobbskattefrådrag som ei forsøksordning for unge i dei delane av landet der arbeidsdeltakinga er lågast.
- At kommunane skal vere ein viktig medspelar for lokalt næringsliv og må få større fridom til å tilrettelegge for verksemder gjennom m.a. arealforvaltning utan at ein opplever inngripen frå statlege etatar.
- Gjenopprette den statlege støtten til kommunale næringsfond, slik at kommunen kan støtte grundarar og verksemder med utviklingsplanar.
- Styrke fylkeskommunen si rolle som mobiliserande og koordinerande regional utviklingsaktør i tett samarbeid med kommunar og interkommunale politiske råd.
- Bruke statlege garantiordningar for å legge til rette for norske verksemder som vil satse internasjonalt.
- Styrke næringsretta forskning og utvikling.
- Styrke velferdsordningane for sjølvstendig næringsdrivande.
- Styrke Husbankens rammar og mandat blant anna for å gi kommunane mulighet til å bidra til fleire eigna boligar i distrikta og for grupper kor behovet er stort.
- At den viktige rolla desentralisert utdanning har for tilgangen på arbeidskraft i heile landet gjenspeiler seg i finansieringsmodellen for dei utdanningsinstitusjonane som tilbyr desentraliserte tilbod.

Ruspolitikken må forebygge rusavhengighet og gi helsehjelp til rusavhengige

Senterpartiet mener det er en politisk målsetting at færrest mulig skal bruke narkotiske rusmidler, og at narkotika ikke tar menneskeliv i Norge. Vi vil legge vekt på forebygging, å bygge opp ettervernet etter behandling og sette inn tiltak for å unngå lange ventetider i behandlingsskjeden. Oppfølgingen av pårørende må også styrkes.

Rusavhengighet er et samfunnsproblem som berører enkeltpersoner, pårørende og lokalsamfunn hardt. Senterpartiet vil jobbe for at færrest mulig skal bruke narkotiske rusmidler, og at narkotika ikke tar menneskeliv i Norge. Da er det helt nødvendig at narkotikalovgivningen ikke liberaliseres. Senterpartiet ser med bekymring på at et økende antall av overdosedødsfallene i Norge skjer med legeforskrevne legemidler, spesielt opioider brukt ved smertetilstander. Senterpartiet er derfor opptatt av at

informasjonskampanjer for å unngå avhengighet og overdosedødsfall også tar hensyn til denne mye, voksende gruppen.

Senterpartiet vil ha en tydelig helseprofil. Det må komme på plass et bedre behandlingstilbud og oppfølging etter behandling til de med ruslidelser. Tilbudene både i kommunal- og spesialisthelsetjenesten må utvikles. Styrking av tilbudene innen tverrfaglig spesialisert behandling av ruslidelser (TSB) og oppsøkende arbeid som FACT- og ACT-team er en viktig del av det.

Det har i den siste tiden vært en større offentlig debatt knyttet til narkotikabruk blant unge. Politiråd rundt om i landet rapporterer om en stadig mer normalisert dopkultur, med større aksept for ulovlige rusmidler enn det har vært tidligere. Et brev fra riksadvokaten til politidistriktene i fjor vår som slo fast at mindre doser narkotika til eget bruk ikke skulle møtes med straff pekes på som en forklaring på denne utviklingen. Dette til tross for at den foreslåtte rusreformen fra den forrige regjeringen ikke fikk flertall på Stortinget.

Mange unge som ruser seg, har også andre og underliggende utfordringer som de trenger hjelp til å håndtere. Oppfølging av ungdom og rus forutsetter derfor at politiet i samarbeid med andre forebyggende enheter som skole, skolehelsetjeneste og helsestasjon gir unge et sted de møter trygge voksne og veiledes mot ulike tiltak for å få hjelp til å slutte med rus. Tett oppfølging fra fagpersoner og helsepersonell, oppmøte og forpliktende samtaler, samt kort vei til tilbud om helsehjelp kan bidra til at færre unge utvikler alvorlig rusavhengighet.

Senterpartiet mener derfor at rusavhengige må møtes med helsehjelp og et apparat som bidrar til å sikre behandling og oppfølging i helsevesenet. Det er behov for en forsterket innsats for å bekjempe overdosedødsfall og rusmisbruk i samfunnet vårt. Ruspolitikken må også bidra til å forebygge rusmisbruk i samfunnet. Derfor vil Senterpartiet opprettholde forbudet mot bruk, besittelse og kjøp av narkotika i norsk lovgivning og straffebestemmelsene knyttet til dette. Alternative reaksjonsformer, som individuelle oppfølgingsplaner, bekymringssamtaler, ungdoms- og ruskontrakter m.m., skal være foretrukne reaksjonsformer for ungdom i narkotikasaker som dreier seg om bruk og besittelse av små mengder.

Senterpartiet mener at:

- De som er rusavhengige skal møtes med helsehjelp og følges tett opp av helsevesenet.
- Et forebyggingsløft om rus gjennom blant annet informasjonskampanjer og undervisningsopplegg skal prioriteres.
- Bruk, besittelse og kjøp av narkotika skal fortsatt være straffbart.
- Politiet må sikres lovhjemmel til å avdekke bruk, besittelse og salg av narkotika.
- Politiet skal ha virkemidler til å drive godt forebyggende arbeid.
- Politiet skal kunne benytte nødvendige tvangsmidler i møte med alvorlige narkotikasaker som involverer kriminelle nettverk.
- Overføringene til kommunene og rusbehandlingsinstitusjonene må styrkes for å sikre tilstrekkelig oppfølging av utfordringer knyttet til rusmidler, og særlig rusbruk blant unge.
- Det må legges vekt på forebygging og bygge opp ettervernet etter behandling.

Forsvar folkeretten, frihet og demokrati

Russlands folkerettsstridige angrepskrig på Ukraina er et angrep på våre felles demokratiske verdier, og en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Norge står sammen med våre partnere og allierte i fordømmelsen av Russlands krigføring i Ukraina, og støtter det ukrainske folks legitime forsvarskamp.

Gjennom systematiske angrep på sivile mål har Russland vist at de ikke nøler med å bryte folkeretten. Millioner er drevet på flukt og mange uskyldige har mistet livet. Store deler av Ukraina har blitt lagt i grus. Ukrainerne betaler den høyeste prisen for å stanse russisk stormaktsaggresjon. Ukraina har vist oss at et land med forsvarsevne, samhold og offervilje kan stå imot en militært overlegen angriper. Samtidig er behovet for internasjonal våpenstøtte stor. Gjenoppbyggingen av landet vil bli kostbar og vil ta mange år. I tillegg til kortsiktig militær, humanitær og sivil støtte skal Norge bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina. Et bredt flertall på Stortinget har samlet seg om et rammeverk for et større, flerårig bidrag til gjenoppbygging av og støtte til Ukraina.

Et nytt jernteppe har senket seg og befester skillet mellom nasjonalstater med et demokratisk interessefellesskap og et stadig mer autoritært Russland. Men krigen har også en samlende effekt, og har etablert en sterk koalisjon av stater som har isolert Russland politisk og økonomisk, og som støtter Ukraina med donasjon av militært materiell.

Krigen får også indirekte følger langt utover Ukrainas grenser. Russland har startet en hybrid kampanje rettet mot europeiske land og resten av verden, der energi og mat har blitt våpen i en konflikt. Forsyningssikkerhet vil forbli et tema også i tiden fremover. Med Norges posisjon i nord, med betydelige ressurser innen energi, marine matressurser og shipping, skal vi spille en viktig rolle i vestlig forsyningssikkerhet.

Gjennom vårt 74 år lange medlemskap i NATO har Norge vist den nødvendige balansen mellom defensive interesser overfor vårt naboland i nord og avskrekking gjennom vårt alliansearbeid. Norge må fortsette å forholde seg til Russland som naboland også i fremtiden. Krigen i Ukraina har ført til at vårt bilaterale samarbeid med Russland er nedskalert til et minimum. Samtidig er det i norsk interesse at vi som naboland verner om etablerte samarbeidsplattformer innen fiskeri og søk og redning for å unngå utilsiktet eskalering i nærområdene. Norge er avhengig av et tett forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid med våre allierte i NATO. Et finsk og svensk NATO-medlemskap vil i større grad muliggjøre et tettere nordisk forsvarssamarbeid. Samtidig skal vi investere i nasjonal sikkerhet og beredskap, og fortsette å styrke forswarets kapasiteter i alle grener. Norsk forsvarsevne skal ikke gå på bekostning av et samlet nordisk NATO-fellesskap, men gi handlefrihet til økt sikkerhetspolitisk samarbeid på tvers av landegrenser. Senterpartiet vil slutte opp om NATOs to-prosentmål og streve etter langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomiske rammer

Dagens situasjon kaster mørke skygger langt inn i framtiden. Vi skal prioritere samhold, søke multilaterale løsninger og koordinere tett med våre partnere og våre allierte. Senterpartiet skal bidra til å forsvare folkeretten, frihet og demokrati, og stå mot autoritær maktmisbruk.

Uttalelse fra Senterpartiets landsstyremøte 23.-24. oktober 2023:

Høy verdiskaping og gode tjenester nært folk i attraktive lokalsamfunn

Med Senterpartiet i regjering har distriktspolitikken fått ny retning og økt fart. Det overordnede målet for distriktspolitikken er at folk skal kunne leve et godt liv i hele Norge, at alle lokalsamfunn skal ha rom for utvikling og verdiskaping, og at folketallet skal øke i distriktskommuner.

Dyrtid, inflasjon og renteøkning kan fort føre til økte forskjeller mellom ulike deler av landet, med mindre det føres en aktiv politikk for å motvirke det. Senterpartiets klare mål er å føre Norge gjennom dagens krise på en måte som ikke forsterker de geografiske forskjellene, men reduserer dem. At det er gode tjenester nært folk i hele landet er viktig for Senterpartiet.

Gjennom to år i regjering har vi gjort det enklere for folk å bo i distriktene. Regjeringen har blant annet gjennomført gratis ferje og barnehage, bygdevekstavtaler og desentralisert utdanning. Men enkeltstående tiltak er ikke nok for å øke distriktsbosettingen. Det forutsetter en helhetlig distriktspolitikk. Stortingsmelding 27, «Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida» legger rammene for nye ambisiøse grep i distriktspolitikken.

Et lønnsomt næringsliv er grunnlaget for at det kan bo folk i hele Norge. Nasjonal råderett over naturressursene er avgjørende for Senterpartiet, og vi skal tilrettelegge for økt foredling av råvarene i Norge. Ressursbaserte næringer vil fortsatt være grunnlag for arbeidsplasser i distriktskommuner i hele landet. Landbruk, fiskeri og havbruk forutsetter spredt bosetting og vil alltid være en grunnplanke i verdiskapingen i distriktene. Verdiskapingen på norske naturressurser må i enda større grad komme lokalsamfunnene til gode.

Skatte- og avgiftspolitikken skal gi gode rammebetingelser for arbeid og verdiskaping i hele landet. I høst ønsker vi gjennomslag for lavere formueskatt for næringsseiendommer utenfor de store byene, bedre avskrivningsregler og redusert arbeidsgiveravgift for en rekke distriktsbedrifter.

Både for den enkelte og for landet er det viktig at flest mulig er i arbeid. Distrikts-Norge trenger flere hender i arbeid. Senterpartiet vil styrke innsatsen for at flest mulig får ta del i arbeidslivet. Utdanningssystemet må svare på regionale behov, og prioritere kompetanse som etterspørres av det offentlige og næringsliv. Økt satsing på praktiske fag er del av dette. Videre må finansieringssystemet for videregående skoler, fagskoler, universitet og høyskoler legges opp slik at det blir mer attraktivt å tilby videreutdanning og fleksibel desentralisert utdanning.

Uansett hvor folk bor har man rett til likeverdige tjenester. Derfor vil Senterpartiet sørge for at det blir større inntektsutjevning mellom landets kommuner, slik at kommunenes økonomi står mer i forhold til oppgavene de skal utføre. Dette skal ivaretas i gjennomgangen av inntektssystemet for kommunene som regjeringen har varslet.

Unge må prioriteres i distriktspolitikken. Det er en forutsetning for å øke folketallet i distriktskommuner, sikre tilgang på kompetanse og sørge for næringsutvikling i hele landet. For å lykkes med dette vil Senterpartiet ha utvikling av attraktive lokalsamfunn, med tjenester nært folk, i hele landet. Unge må ha mulighet til å bosette og etablere seg i distrikts-Norge etter endt utdanning, og det må gjøres attraktivt. Trygge veier og transportmuligheter, relevante arbeidsplasser, stabilt høyhastighets- og mobilnett, gode boliger og likeverdige tjenester er alle viktige faktorer for å gjøre bosetting i distriktene mer attraktivt. Attraktive lokalsamfunn, levende kultur- og fritidstilbud bidrar til å skape bolyst.

For at folk skal ønske å bosette seg i distriktene må det bli mer attraktivt å bygge bolig der. Senterpartiet ønsker å dedikere en andel av Husbankens låneramme til boligbygging i de mest spredtbygde kommunene (sentralitetsklasse 5 og 6). Det er også viktig at arealpolitikken er tilpasset lokale forhold, slik at det kan legges til rette for vekst og utvikling i områder med svak befolkningsutvikling. Målet er et bosettingsmønster og tjenestetilbud som gjør det attraktivt å bo i bygdene i ulike livsfaser.

Trygghet for tilgjengelige helsetjenester er også avgjørende for at unge ønsker å etablere seg med familie utenfor byene. Avstand til akutthelsetilbud og fødetilbud betyr mye for hvor man velger å bo og om man velger å få barn. Tilgjengelig oppfølging gjennom svangerskap og småbarnsfasen må være nær og stabil. Senterpartiet vil fortsatt jobbe for å styrke fastlegeordningen.

Et effektivt veinett og gode samferdselsløsninger er avgjørende for trafikksikkerhet, framkommelighet og beredskap i hele landet. Fylkesveinettet er avgjørende for næringsliv og bosetting i distriktene, og det må lages en helhetlig og forpliktende plan for å redusere vedlikeholdsetterlepet på fylkesveier.

Senterpartiet mener flere tiltak bør differensieres etter hvor spredtbygd kommunen er. Vi har allerede mange distriktspolitiske virkemidler som kan utvides og oppskaleres, og vi vil bl.a. øke bruken av personrettede virkemidler. Reduksjon i personbeskatningen, nedskrivning av studielån og momskompensasjon for boligbygging i kommuner, vil kunne være viktige grep i de mest spredtbygde kommunene.

Senterpartiet har høye ambisjoner for å ta hele Norge i bruk. Gjennom to statsbudsjett har vi vist politisk vilje til prioriteringer og nytenkning. Med Senterpartiet i regjering skal geografiske forskjeller reduseres, og verdiskaping og distriktsbosetting skal styrkes.

VEDLEGG 3:

Storingsgruppas virksomhet 2023

Senterpartiets stortingsgruppe har arbeidet intensivt også i året 2023. Politiske satsinger knyttet til trygghet for folk, nasjonal kontroll, og utvikling i hele Norge har stått høyest på dagsorden. Året har dessuten vært preget av arbeidet med lokalvalget; et valg som var respektabelt for Senterpartiets vedkommende, men som også kunne gått bedre. Det står likevel respekt av den offensivitet som hele partiorganisasjonen viste i en krevende valgkamp. Stortingsgruppa gjorde, i likhet med våre folk i regjering, sitt beste for å støtte våre fylkes- og kommunepartier gjennom valgkampen.

Verden rundt oss er fortsatt urolig. Russlands krig i Ukraina ble høsten 2023 supplert av Hamas' angrep på Israel og den påfølgende israelske invasjonen i Gaza. Verdenssituasjonen ble med andre ord enda mer tilspisset, noe som gjør Senterpartiets og regjeringens arbeid for å styrke norsk forsvar, beredskap og sikkerhet stadig viktigere. Vi opplever også store endringer i det sikkerhetspolitiske landskapet i vårt nærrområde fordi Sverige og Finland går inn i NATO. Dette har selvfølgelig et dystert bakteppe, men gir også nye muligheter for forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid på NATOs nordflanke.

Situasjonen i norsk økonomi har nok en gang preget arbeidet. Norsk husholdninger og næringsliv har levd med høy inflasjon og stigende rente. Høye energipriser har fortsatt vært et sentralt tema, men regjeringen har også satt inn omfattende tiltak for å dempe strømkostnadene der det er mulig. Regjeringens vedtak i august om å godkjenne Equinors plan for kutt av utslipp fra gassanlegget på Melkøya i Hammerfest, ble omstridt. Dette til tross for at Senterpartiets krav til løsning i alle hovedtrekk var ivaretatt. På slutten av året fikk vi en stor debatt om situasjonen i Helse Nord, hvor akuttfunksjonene i Lofoten og Narvik var truet, og hvor Sp måtte understreke at akutt- og fødeberedskapen skulle ligge fast. Denne saken ble landet på en god måte, men først etter årsskiftet.

Til tross for dette krevende og kompliserte bildet har regjeringen greid å lansere en omfattende distriktpolitisk og velferdspolitisk offensiv. En rekke av Senterpartiets flaggsaker har blitt konvertert til gjeldende norsk politikk på en imponerende måte. Både stortingsgruppa og resten av partiet har imidlertid en erkjennelse av at vi må bli enda bedre til å markedsføre våre egne politiske gjennomslag og betydningen av dem.

Ved regjeringsdannelsen i 2021 vedtok Senterpartiets og Arbeiderpartiets stortingsgrupper retningslinjer for samarbeidet mellom stortingsgruppene og regjeringen. Metodikken, som bygger på grundig involvering av stortingsgruppene i regjeringens arbeid, er fulgt opp i arbeidsåret. Det legges stor vekt på arbeidet i de såkalte «storfraksjonene» hvor Sp's og Ap's fagpolitikere i Stortinget møter politisk ledelse i ansvarshavende departement. Alle saker avklares for vår del i Senterpartiets gruppemøte, hvor både stortingsgruppa og Sp-statsrådene møter.

Senterpartiets stortingsgruppe har til sammen behandlet 318 saker i gruppemøter, og 190 saker i gruppestyret.

Stortingsgruppa gjør også en omfattende innsats for å holde nær kontakt med partiorganisasjonen rundt om i landet, bedrifter, interessegrupper og andre. Særlig fagfraksjonene må berømmes for å stå i tett kontakt med sine respektive sektorer. Stortingsgruppa har dessuten et godt samarbeid med Senterpartiets hovedorganisasjon. I fellesskap har vi bidratt til å konkretisere og videreutvikle partiets politikk. Og ikke minst: Synliggjøre vår politikk gjennom utadrettet profilering.

I 2023 ble det arrangert to gruppeseminarer for representanter/ansatte i gruppa, samt våre folk i regjeringsapparatet:

12.01.23–13.01.23 var det gruppeseminar på Stortinget med diskusjoner om politisk strategi og arbeidet med lokalvalgkampen, samt en særskilt temabolk om viktig tematikk knyttet til EU/EØS.

Tilsvarende seminar ble avholdt 11.08.23. Dagen startet med gruppemøte, men så gikk gruppa og regjeringsfraksjonen dypere inn i to viktige politiske løp som var ved å starte: arbeidet med hhv. Langtidsplanen for Forsvaret og Nasjonal transportplan. Kommune- og fylkestingsvalgkampen var naturlig nok også et viktig tema, siden seminaret ble holdt rett før valgkampinnspurten.

Det er videre avholdt en rekke mindre og kortere samlinger av ulik karakter i løpet av året, gjerne for å gå i dybden på spesielle politiske tema eller særskilte problemstillinger (temamøter på ettermiddag/kveld, fagseminarer på dagtid i Stortinget osv.). Stortingsgruppas aktivitet har i 2023 blitt finansiert gjennom det statlige tilskuddet til partigruppene på Stortinget, i tillegg til gruppekontingent fra representanter og medlemmer av regjeringsapparatet.

Arbeidsmiljøet anses som godt – både for representanter og ansatte. Stortingets administrasjon foretar jevnlig gjennomgang av branninstruks og -rutiner, og det har blitt gjennomført brannøvelser. Videre har det blitt gjennomført medarbeidersamtaler for ansatte vår og høst som følges opp systematisk. De ansatte i stortingsgruppa har tillitsvalgt (med vara) som deltar i gruppestyret, og det velges også et verneombud blant de ansatte.

Senterpartiets stortingsgruppe har som mål å være en arbeidsplass der det er full likestilling mellom kvinner og menn. Stortingsgruppa besto i utgangen av 2023 av 13 kvinner og 15 menn. Blant de 20 ansatte i stortingsgruppa (folk i permisjon fratrukket) er det ved årets utgang 50/50 kjønnsfordeling.

Det er ikke rapportert tilfeller av skade oppstått på arbeidsplassen eller sykdom som følge av forhold på arbeidsplassen. Sykefraværet blant de ansatte i 2023 er på 0,82 %.

Stortingsgruppas tillitsvalgte ved utgangen av 2023 var disse:

Gruppestyret:

Parlamentarisk leder:	Marit Arnstad
1. Parlamentarisk nestleder:	Gro-Anita Mykjåland
2. Parlamentariske nestleder	Heidi Greni
Styremedlem:	Willfred Nordlund
Styremedlem:	Ole André Myhrvold
Styremedlem:	Sigbjørn Gjelsvik
1. vara:	Per Martin Sandtrøen
2. vara:	Kathrine Kleveland
3. vara:	Ivar B. Prestbakmo
Ansattrepresentant:	Øyvind Lunde Christiansen

Også Senterpartiets medlem i presidentskapet (Nils T. Bjørke), sekretariatsleder, generalsekretær, kommunikasjonssjef og Senterpartiets statssekretær på Statsministerens kontor møter i gruppestyret.

Per Olaf Lundteigen og Heidi Greni er stortingsgruppas representanter i Senterpartiets landsstyre, med Siv Mossleth og Kathrine Kleveland som vararepresentanter. Heidi Greni er innpisker i stortingsgruppa, med Else Marie Rødby som varainnpisker.

Stortingsgruppas sammensetning ved årets utgang var slik (oppgitt fraksjonsvis med fraksjonsleder først):

Arbeids- og sosialfraksjonen:

Per Olaf Lundteigen, Buskerud
Tor Inge Eidessen, Rogaland (møtende vara for Geir Pollestad)

Energi- og miljøfraksjonen:

Gro-Anita Mykjåland, Aust-Agder
Hans Inge Myrvold, Hordaland (møtende vara for Kjersti Toppe)
Aleksander Øren Heen, Sogn og Fjordane (møtende vara for Erling Sande)

Familie- og kulturfraksjonen:

Åslaug Sem-Jacobsen, Telemark
Margrethe Haarr, Hedmark (møtende vara for Emilie Enger Mehl)

Finansfraksjonen:

Ole André Myhrvold, Østfold
Kjerstin Wøyen Funderud, Østfold
Per Martin Sandtrøen, Hedmark (møtende vara for Trygve Slagsvold Vedum)

Helse- og omsorgsfraksjonen:

Lisa Marie Klungland, Rogaland
Siv Mossleth, Nordland

Justisfraksjonen:

Else Marie Rødby, Akershus

Ivar B. Prestbakmo, Troms (møtende vara for Sandra Borch)

Kommunal- og forvaltningsfraksjonen:

Heidi Greni, Sør-Trøndelag

Kathrine Kleveland, Vestfold

Kontroll- og konstitusjonsfraksjonen:

Nils T. Bjørke, Hordaland

Næringsfraksjonen:

Willfred Nordlund, Nordland (komitéleder)

Jenny Klinge, Møre og Romsdal

Per Olav Tyldum, Nord-Trøndelag

Transport- og kommunikasjonsfraksjonen:

Sigbjørn Gjelsvik, Akershus (komitéleder)

Geir Adelsten Iversen, Finnmark

Geir Inge Lien, Møre og Romsdal

Utdannings- og forskningsfraksjonen:

Marit Knutsdatter Strand, Oppland

Anja N. Abusland, Vest-Agder

Utenriks- og forsvarsfraksjonen:

Bengt Fasteraune, Oppland

Marit Arnstad, Nord-Trøndelag

Ola Borten Moe, Sør-Trøndelag

VEDLEGG 4:

Senterpartiets Studieforbund

I 2023 ble studieoppleggene *Klar for valgkamp* og *Arbeidet i kommunestyregruppa* oppdatert og distribuert i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget. De mest brukte studieoppleggene dette året var:

1. Arbeid i kommunestyregruppen: 371 kurs med 6493 studietimer
2. Klar for valgkamp: 295 kurs med 4367 studietimer
3. Politisk arbeid i Senterpartiet: 261 kurs med 3438 studietimer

Studieaktiviteten i 2023 har tatt seg godt opp etter årene med Covid 19, med til sammen hele 16 629 timer. Dette er ny rekord, og det sjuende året på rad at SpS passerer 10 000 studietimer.

1 851 studietimer er gjennomført digitalt.

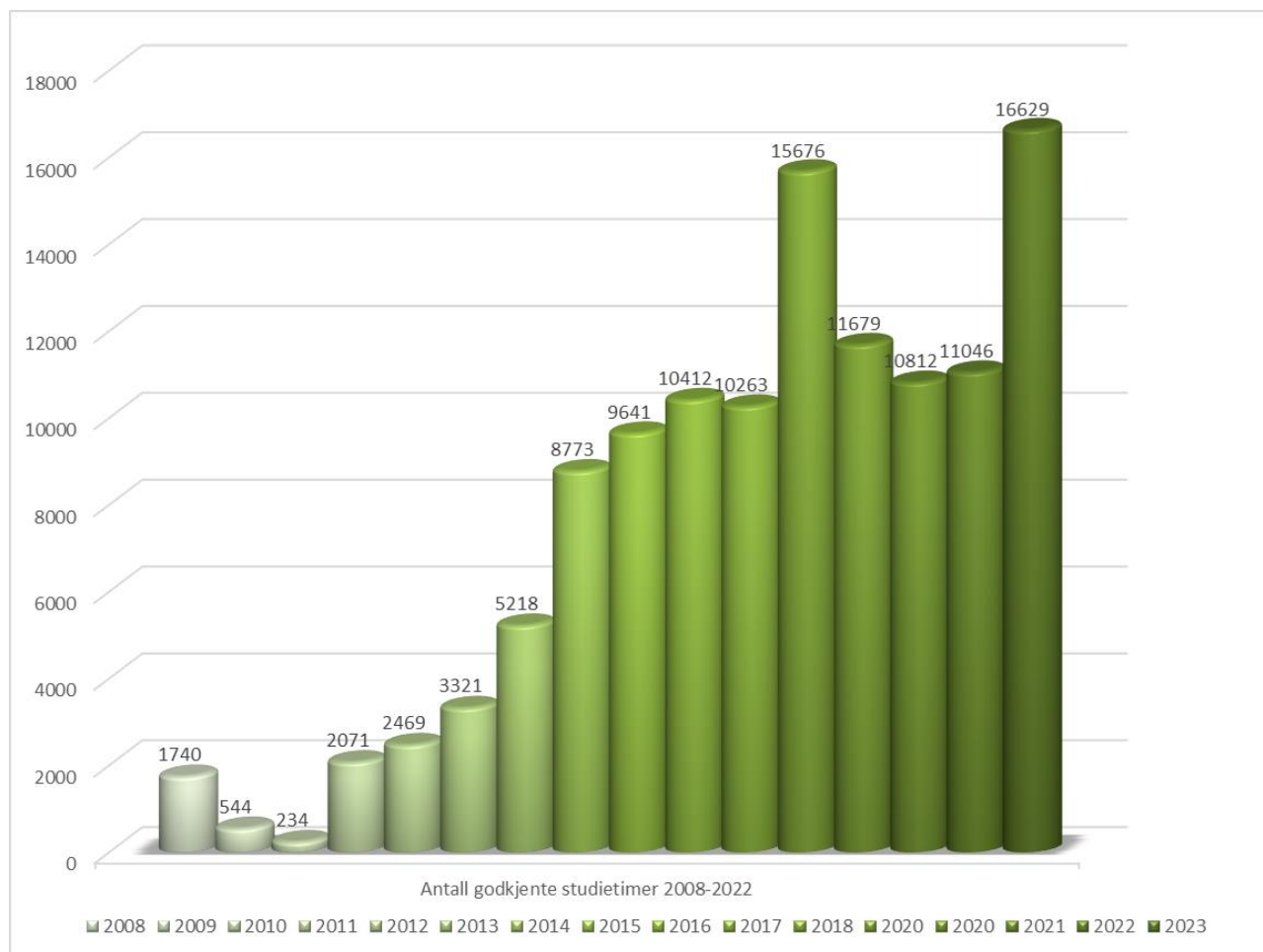
I 2023 ble dispensasjonen til å benytte opplæringstilskudd til heldigitale kurs gjort permanent, gjennom en endring i forskriften til Lov om voksenopplæring. Selv om mange ønsker å møtes fysisk til kurs og studieringer, gir digitale hjelpemidler god mulighet til å variere studiearbeidet. Forskriftsendringen gir dessuten studieforbundene større frihet i valg av metodikk, og det digitale studiearbeidet gir også mulighet for å kombinere digitalt og fysisk studiearbeid på nye måter.

I *Den digitale Senterpartiskolen* er målet er å utvikle og tilby e-læringskurs, og i 2023 ble verktøyet XtraMile tatt i bruk. I dette verktøyet kan det produseres mikrolæringskurs, som er modulbasert og bygger på kortere tekster, video, quiz og andre pedagogiske virkemidler. Digitale studieringer og digitalt læringsdesign er et satsningsområde for SpS, som skal tilpasses og være et supplement til læring gjennom fysiske kurs og studieringer.

Kursopplegget *Det grønne hjulet* fikk et løft mot slutten av året med nytt kurshefte, materiell og metodikk. Kursopplegget prøves ut i 2024, med et mål om at minst 50% av lokallagene skal gjennomføre kurset.

På årets fagseminar og fylkesstudieledersamling, som ble holdt i Oslo 4-5 november, var det for første gang påmeldt deltakere fra alle fylker. Temaer under samlingen var lokaldemokrati, bærekraftig utvikling, internasjonal solidaritet, utvikling av kursopplegget *Det grønne hjulet* og mikrolæring.

Studietimer 2008 – 2023

FNs internasjonale miljødag 2023

Temaet for årets miljødag var *Løsninger på plastforurensning*. Plast finnes overalt i vårt naturlige miljø: i havet, naturen og i kroppene til dyr og mennesker. Det er nødvendig med et bredt spekter av tiltak fra holdningsendring og forbrukeransvar til samarbeid mellom nasjoner for å få bukt med dette problemet. Det ble utarbeidet informasjon i anledning Miljødagen, som ble sendt ut digitalt til fylker og lokallag over hele landet. Lokal- og fylkeslag ble oppfordret til å markere dagen gjennom informasjonsspredning og aksjoner. Det ble også informert om Senterpartiet sitt solidaritetsarbeid gjennom samarbeidet med Utviklingsfondet om prosjektet i Nepal.

Nepal-prosjektet

Prosjektet skal bidra til Utviklingsfondets og de lokale partners arbeid med klimatilpassede landsbyer, matsikkerhet og styrking av lokaldemokratiet i det sør-vestlige Nepal. Utviklingsfondet har arbeidet i Nepal siden 1982, og prioriterer de fattigste områdene med blant annet klimatilpasning, matsikkerhet og kommuneplanlegging. Utviklingsfondets hovedfokus er fattigdomsreduksjon blant de fattigste og mest marginaliserte gruppene i landet.

Samarbeidsavtalen mellom Senterpartiet og Utviklingsfondet ble ikke videreført i 2023, men det ble samlet inn penger gjennom fylkesårsmøtene og andre arrangementer. Det ble til sammen samlet inn kr 60 700. Senterpartiets Studieforbund har administrert og koordinert innsamling og samarbeid med Utviklingsfondet. Det har også vært arbeidet med å få på plass en ny samarbeidsavtale med Utviklingsfondet.

VEDLEGG 5:

Senterungdommen 2023

Arbeidsåret 2022-2023 har vore eit år med medlemsvekst i Senterungdommen. I tillegg har ein arrangert fleire store og gode arrangement der senterungdomar frå heile landet deltok.

Året starta med utvalshelg der ein samla ungdomar frå heile landet for å diskutera politikk, utvikla organisasjon og byggja lag. Utvali som samla seg var: politisk utval (PU), organisatorisk utval (OU), internasjonalt utval (IU), kontaktfylkesutvalet (KFU) og utvalet for unge folkevalde (UFU).

Toppskuleringi vart arrangert i februar og her samla ein eit utval av ungdomar, som hadde søkt seg til arrangementet. Her vart det fokus på fagleg påfyll i tillegg til harde treningar på debatt i ukjente farvatn, som TV- og radiodebattar.

Vårslepp vart ogso i år arrangert på Sundvolden Hotel, og her samla om lag 90 ungdomar frå alle delar av landet og organisasjonen. Her hadde ein fleire innleiarar og gode diskusjonar i grupper både knyta mot politisk og organisatorisk innhald.

Senterungdommen greidde ogso å samla ein svært stor delegasjon til landsmøtet i Senterpartiet. Her var det senterungdomar som delegatar i både sentralstyre i Senterungdommen, men ogso mange som deltok som utsendingar for lokallag og fylkeslag i Senterpartiet. Nokon av gjennomslagi Senterungdommen fekk på landsmøtet var: ein strengare narkotikapolitikk, sikra betre økonomiske grep for ungdom og auka representasjonen til Senterungdommen på landsstyremøte i Senterpartiet.

I laupet av våren og sumaren fekk ein ogso gjennomført sumarleir i Rauma, og lokallagssamling på Sundvolden. Her hadde ein gode skuleringar og lagbygging av beste sort. Dei som deltok fekk i tillegg til mykje god opplæring ogso mange nye venar og kjende.

Landsmøtet i Senterungdommen var i år arrangert i Drammen på Quality River Station Hotel. Til saman var det om lag 200 personar samla og her hadde ein gjester frå regjering, stortingsgruppa, andre ungdomsorganisasjonar og politiske parti. I tillegg til dei ordinære sakene på dagsorden fekk ein ogso vedteken mange resolusjonar. Helse i Nord-Noreg, samferdsel og skule- og utdanningspolitikk var blant temaa i resolusjonsdebatten.

Senterungdommen har ogso fått to nye tilsette i arbeidsåret som var. Tina-Evelyn Buvarp har teke over som organisasjonssekretær i april 2023 og Idun Elvira Svartaas Borgen vart tilsett som ny politisk rådgjevar i november.

VEDLEGG 6:

Senterkvinnene 2023

Senterkvinnene er en egen medlemsorganisasjon, åpen for kvinner i Senterpartiet, som ledes av styret, landsstyret og landsmøtet i Senterkvinnene. Senterkvinnene har ved utgangen av 2023, 1594 medlemmer og aktive fylkeslag i 16 fylker/valgdistrikt. Senterkvinnene er samlokalisert med partiets hovedkontor og har i året hatt Elisabeth Irgens Hokstad ansatt som generalsekretær i 75% stilling.

Styret, valgt i 2022, har i året bestått av:

Leder: Wenche Skallerud, Troms

Nestleder: Sigrid Simensen Ilsøy, Buskerud

Studieleder: Signhild Stave Samuelsen, Rogaland

Styremedlemmer: Åse Bjerke Lilleåsen, Hedmark

Tina Sjursen, Oslo

Berit Hauan, Agder

Ingrid Elisabeth Strengen, Østfold

1.vara: Kjersti Haugland, Hordaland

2.vara: Sølvi Dimmen, Møre og Romsdal

3.vara: Sylvia Brandsrud, Østfold

4.vara: Linn Elisabeth Dregelid, Sogn og Fjordane

5.vara: Lise-Marie Sommerstad, Vestfold (fram til utmelding i september)

Arbeidet i styret

Styret har hatt 11 møter i løpet av året. Ni av disse har vært digitale, et fysisk møte der noen var med digitalt i forkant av landsstyremøte i september og ett fysisk møte med overnatting i desember.

Politiske diskusjoner har vært hovedsak på alle møter. Det er tatt opp dagsaktuelle saker, fulgt opp saker fra medlemsorganisasjonen og innspill til Stortingsgruppa, regjeringen og sentralstyret i Senterpartiet.

Viktige saker i løpet av året har vært:

- Barneperspektiv på alle saker
- Rusreform
- Lave fødselstall
- Kvinnehelse

- Mat i skolen
- Opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner
- Arbeidstøy i kvinnedominerte yrker
- Folkehelse
- Sykehusøkonomi og organisering

Alle styremedlemmene hadde ordet på ulike tema i debattene på landsmøtet i Senterpartiet, enten i generaldebatten eller i en av de tre temadebattene

Det organisatoriske arbeidet har i hovedsak vært forberedelser til nettmøter, landsstyremøter, Kvinner Kan!, Grønn Inspirasjon og møter i Senterpartiet. Nettverksbygging har vært et viktig mål for både fysiske og digitale kurs, og gjennom etablering av en digital nettverksgruppe for kvinnelige folkevalgte. I forkant av landsmøtet i Senterpartiet ble det på nytt behov for å gjøre en jobb med vedtektene i partiet. Vi fikk også litt oppmerksomhet knyttet til Etske Retningslinjer og vårt gjennomslag for varslingsrutiner til personer av begge kjønn.

Det har i løpet av året vært diskutert behandlingsform for vår politiske plattform Grønn Feminisme. Styret diskuterte ulike måter å ta tak i dokumentet på fram til konklusjon på landsstyremøtet i september. Styret har også hatt noen runder på bruken av Senterkvinnerkontakter i lokallagene. I desember ble det sendt en påminning til fylkeskontorene om at Senterkvinnene bør nevnes på lokallagsårsmøtene og noen tips til hva som kan tas med.

Det er produsert bakgrunnsnotater og leserbrevmalen som er sendt ut til fylkene i forbindelse med 8.mars, Miljødagen 5.juni og i valgkampen.

Landsstyret

Senterkvinnenes landsstyre består av sentralstyret, fylkeslederne og en ekstra representant fra Agder som har to stortingsvalgkretser. Landsstyret har vært samlet til to vedtektsfestede møter og to fylkesledersamlinger.

Fylkesledersamlingen 28.februar: Oppsummering etter fylkesårsmøtene og forberedelser til landsmøtet i Senterpartiet.

Digitalt landsstyremøte 22.mai: Politisk debatt, godkjenning av regnskapet for 2022, orientering om budsjett og gjennomføring av arbeidsplan og oppnevning av valgkomite for landsmøtet 2024. Vedtatt resolusjon: -Styrk fødsels- og barselomsorgen i hele landet.

Fysisk landsstyremøte 23.-24.september: Politisk debatt, gjennomgang og diskusjon av det organisatoriske arbeidet og Oppstart av revisjon Grønn Feminisme. Det ble vedtatt tre resolusjoner: - Førebygging av trakassering og uønska merksemd for kvinner i fiskeri og maritime yrker, - Regjeringens opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner må være aktuell, oppdatert og finansiert! – Er det greit med «Blålysfødsler» i Norge?

En resolusjon ble oversendt sentralstyret og behandlet og vedtatt der: - Pårørendearbeid fortjener lønn.

Kommune- og fylkestingsvalg

Senterkvinnenes valgkamp var delt inn i fire faser fra 5.juni til 11.september. Den ble i hovedsak fulgt opp fra sentralt.

Fylkeslagene i Senterkvinnene har bidratt på ulike vis i valgkampen, avhengig av hvor mye de har vært involvert i partiets arbeid, hvilken kapasitet de har hatt og hvilke behov som har vært i fylket. De fleste Senterkvinner engasjerer seg lokalt i en lokalvalgkamp, men noen steder har Senterkvinnene hatt egne stands eller tatt ansvar for enkeltelement i valgkampen på sitt sted.

Miljødagen 5.juni:

I forkant av miljødagen ble det sendt ut informasjon, utkast til leserbrev, oppfordring til engasjement på fire ulike tema som var knyttet til dagen.

Det ble lagt ut to saker på nettsidene og tre korte filmer på Facebook.

Nettverksbygging

Det er opprettet en Facebook-gruppe for utveksling av erfaringer, som ved valgtidspunktet hadde ca 200 medlemmer. Her har det blitt stilt praktiske spørsmål som har blitt avklart, og delt innlegg fra ulike deler av landet. Dette har også fungert som informasjonskanal ut i landet.

Forhåndsstemming

I perioden fra 10. august intensiverte vi aktiviteten på Facebook, og lette målrettet etter kvinner fra ulike fylker for å vise dem fram. Det ble sendt ut bakgrunnsstoff om kvinnerepresentasjon og kryssing. Vi fikk enkelte medieoppslag på politiske saker og enkeltmedlemmer hadde leserbrev med inspirasjon fra utsendt materiell

Digitalt medlemsmøte ble holdt 24.august, med tre innledere og 40 deltagere fra hele landet.

1.-10.september

Saker og kvinner fra alle fylker er delt på vår FB. Flere saker i media der Senterkvinnene vises eller er tydelig inspirasjon, mest på fødselsomsorg.

Kvinnerepresentasjon etter valget:

Ved fylkestingsvalget var listene tilnærmet likt representert med kvinner og menn og valgresultatet gav omtrent 50% kvinner. Ved kommunevalget var utgangspunktet 41% kvinner på listene og ca. 33% kvinnelige toppkandidater. Resultatet viser at av Senterpartiets 90 ordførere er 36 kvinner (40%), og av de 80 varaordførerne er 25 kvinner (31,3%).

Aktiviteter

Deltagelse i Senterpartiet

Senterkvinnenes leder har plass i Senterpartiets sentralstyret, og tre av styremedlemmene sitter i Senterpartiets landsstyre. Vi har òg en representant i resolusjonskomiteen i landsstyret. Senterkvinnene har møterett i gruppemøtene på Stortinget, og generalsekretær er ofte observatør i disse møtene. Representasjonen har vært brukt til å fremme våre politiske syn og sette fokus på tema vi prioriterer. God intern dialog gir oss gjennomslag og bidrar til mangfold i partiet.

Nettmøter

Det har vært avholdt 11 nettmøter for alle medlemmer i Senterkvinnene med fra 12 – 40 deltagere. Noen flere var planlagt men måtte dessverre avlyses like i forkant.

12.januar: Internasjonal politikk i Senterungdommen, Ibrahim Ali

31.januar og 7.februar: Nettmøter om ungdom og rus

4.mai: Kvinnehelse, Elisabeth Swärd fra NKS

9.mai: Folkehelse, Mina Gerhardsen fra Nasjonalforeningen og Oda Maria Hokstad

11.mai: Fødselsomsorg

19. og 22.juni: Nettverksbygging, Elisabeth I Hokstad

24. august: Inspirasjon i valgkampen

9.november: Leserbrevskriving, Karl Kristian Langeland

28.november: Nei til EU - 29 år etter folkeavstemminga, Erlend Kvittum Nytrøen

Kvinner Kan! og Grønn Inspirasjon

Kvinner Kan! Ble arrangert 15.-16.april på Litteraturhuset i Oslo og partikontoret i Akersgata. Det var 45 deltakere fra hele landet. Kommunalminister Sigbjørn Gjelsvik orienterte om den politiske situasjonen og det var innledninger fra Jenny Følling om KS, Kathrine Kleveland fra

kommunalkomiteen og Gro-Anita Mykjåland fra miljø- og energikomiteen. Fire erfarne kommunepolitikere delte erfaringer fra sin hverdag og det var god tid til diskusjon og erfaringsutveksling i grupper. Den andre dagen ble brukt til å øve på leserbrev, intervju, talerstol, stands og sosiale medier, før en avslutning om nettverksbygging.

Grønn Inspirasjon ble holdt på Thon Hotel Vika Atrium 21.-22.oktober med 46 deltagere. Temaene var eldreomsorg, statsbudsjett og kommuneøkonomi, skikk og bruk i kommunestyret og tips til å få informasjon ut til velgere og innbyggere.

Dag to diskuterte vi viktige standpunkt for Senterkvinnene og hadde fokus på internasjonale forhold som likestilling og senterpartipolitikk i bistandspolitikken. Formålet med kurset var å gi motivasjon, selvtillit og nettverk for kvinner i kommunepolitikken.

Annen deltagelse

Generalsekretær har deltatt på Nasjonal likestillingskonferanse «Penger, makt og likestilling» i regi av Likestillings og diskrimineringsombudet, «Konferanse om Rus – tiltak som virker, Actis 20 år», en rekke foredrag under Arendals-uka knyttet til tema Senterkvinnene jobber med og representantskapsmøte i FOKUS.

Leder og Generalsekretær har hatt digitale dialogmøter med – Samtykkealliansen, - Barnekreftforeningen, - Hjelpmegstoppevolden og – Jordmorforeningen.

Fylkeslagene

Fylkesårsmøtene ble i hovedsak avholdt digitalt, da vi i starten av året hadde en ny runde med restriksjoner knyttet til koronapandemien. Aktiviteten, økonomien og den administrative støtten fra Senterpartiet varierer mellom fylkene, men hovedbildet er at aktivitetene er i ferd med å ta seg opp, at behovet for skolering er stort og at Senterkvinnene bidrar til en bredere politisk debatt.

Ekstern kommunikasjon

Senterkvinnene har egen nettside og Facebook-side. Nettsiden brukes til å presentere saker om oss selv. Disse deles på Facebook i tillegg til andre relevante nyhets saker, plakater, informasjon og arrangementer. Facebook siden har i overkant av 2000 følgere og når bredt ut, den brukes til å dele informasjon om saker, nettmøter, aktivitet i organisasjonen og i valgkampen presenterte vi kandidater fra hele landet.

VEDLEGG 7:

Årsmelding Samepolitisk råd 2023

Ikke mottatt.